

Nationell insamling av information från dricksvattenleverantörer

Rapportering av regeringsuppdrag för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata och dricksvattendata

Denna titel kan laddas ner från: [Livsmedelsverkets publikationer](#)

Citera gärna Livsmedelsverkets texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Livsmedelsverket, 2024.

Författare:

Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning

Foto omslag: Britt-Marie Ek, SGU

Rekommenderad citering:

Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning. 2024. Slutrapport Regeringsuppdrag för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata. Livsmedelsverkets rapportserie. Uppsala.

S 2024 nr 03

ISSN 1104–7089

Förord

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och samhällets vinster med att ha en samlad tillgång till information om vattenförsörjningen är stora. Men Sverige saknar idag en heltäckande nationell sammanställning över dessa uppgifter. Det gör oss sårbara i ett förändrat världsläge och med pågående klimatförändringar, då behoven är stora av samlad kunskap för att ha bra beredskap för krissituationer.

På uppdrag av regeringen har Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) tillsammans tagit fram ett förslag på en möjlig lösning för insamling och hantering av information från dricksvattenleverantörerna. Det handlar om information om såväl vattenförsörjningskedjan som uppgifter om råvatten- och dricksvattenkvalitet. Förstudien inkluderar även en översikt av de lagkrav som är nödvändiga för att säkerställa en effektiv insamling, en översyn av hanteringen av skyddsvärd information, en grov uppskattning av kostnaderna för uppstart och drift, en konsekvensanalys samt en tidsplan.

Förstudien visar att behovet av tillgänglig, uppdaterad och kvalitetssäkrad information från dricksvattenleverantörerna är stort hos myndigheter, kommuner och organisationer. Sådan information ger bättre möjligheter att riskbedöma och skydda dricksvattenförsörjningen. Den ökar möjligheten att upptäcka föroreningskällor i tid, innan de orsakar skada på människors hälsa och på miljön. För många av uppgifterna finns också krav på att de ska rapporteras till EU som redovisning av olika direktiv. Utebliven eller bristfällig rapportering kan innebära att EU-kommissionen inleder överträdelseärenden och även bötfäller Sverige.

Uppgifter från dricksvattenleverantörernas analyser av råvatten utgör också en stor och viktig del av Sveriges miljöövervakning, främst för grundvatten. I syfte att kunna följa upp miljötillståndet i Sverige är det därför viktigt att dricksvattenleverantörernas uppgifter finns samlade och tillgängliga för de som har behörighet att använda dem.

Livsmedelsverket och SGU har under arbetets gång haft en givande samverkan med flera myndigheter, kommuner och organisationer. Vi vill därför rikta ett varmt tack till alla deltagande, det är vår förhoppning att tillsammans få fortsätta arbetet med att utveckla den rekommenderade lösningen för insamling av dricksvatten- och råvattendata.

Innehåll

FÖRORD	3
1 Sammanfattning	8
2 Ordlista	10
3 Förstudiens syfte	13
3.1 Beskrivning av regeringsuppdraget	13
4 Nuläge och behov av information	15
4.1 Inrapportering av uppgifter	15
4.2 Användning av informationen	19
4.3 Andra system inom vattenområdet	21
4.4 Framtida behov	22
5 Samordningsvinster	23
6 Rekommenderad lösning	26
6.1 Övergripande beskrivning av den rekommenderade lösningen	27
6.2 Övergripande informationsflöde i den rekommenderade lösningen	28
6.3 En portal för inrapportering och uthämtning av råvatten- och dricksvattendata	30
6.4 Hantering av säkerhetskyddsklassificerad information	32
6.5 En miljö för säkerhetskyddsklassificerade uppgifter	35
6.6 Gemensam förståelse för data och dess betydelse	36
6.7 Förvaltningsmyndigheter	37
6.8 Samarbetsorganisation	38
7 Kostnadsuppskattning av rekommenderad lösning	39
7.1 Kostnadsuppskattning för förvaltande myndigheter	39
7.2 Kostnadsuppskattning för uppgiftslämnare	40
8 Behörighet att samla in information	42
8.1 SGU	42
8.2 Livsmedelsverket	42
9 Behov av författningsändringar	44
9.1 Utvidgat mandat för Livsmedelsverket	44
9.2 Inget behov av nya sekretessbestämmelser	44

9.3	Behov av lag för rapporteringsskyldighet för dricksvattenleverantörer	44
10	Informationsutbyte, sekretess och skyddsvärda data	50
10.1	Offentlighet och sekretess	50
10.2	Säkerhetsskydd, informationssäkerhet och informationshantering	53
10.3	Personuppgifter.....	55
10.4	Uppgifter som kommer att finnas i lösningen	56
11	Grov genomförande- och tidplan.....	57
12	Finansiering krävs för att realisera lösningen	59
12.1	Konsekvenser av utebliven finansiering.....	59
12.2	Om delar av förslaget finansieras	60
13	Konsekvenser av genomfört förslag.....	61
13.1	Övergripande samhällsnytta	61
13.2	Konsekvenser för statliga och regionala myndigheter	61
13.3	Konsekvenser för kommunerna	62
13.4	Konsekvenser för regionerna	62
13.5	Konsekvenser för dricksvattenleverantörer	62
13.6	Konsekvenser för företag	63
13.7	Konsekvenser för enskilda.....	64
	Bilaga 1, Regeringsuppdrag.....	65
	Bilaga 2, Arbetssätt	70
	Bilaga 3, Andra system för vatteninformation	72
	Bilaga 4, Behov av data	76

Figurförteckning

Figur 1a. Dricksvattenleverantörens rapportering i nuläge.....	23
Figur 1b. Dricksvattenleverantörens rapportering i nyläge.....	24
Figur 2. Nyläge för att hämta data från portalen.....	25
Figur 3. Information som inkluderas i lösningen.....	27
Figur 4. Övergripande funktioner i den rekommenderade lösningen för hantering av vattendata.	28
Figur 5. Översiktlig bild över informationsflödena i den rekommenderade lösningen.....	29
Figur 6. Beskrivning av portalen och separat miljö för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.....	31
Figur 7. Beskrivning av flödet av skyddsvärd information till den separata lösningen för säker hantering.	32
Figur 8. Beskrivning av begreppet skyddsvärd information, att det omfattar både information som är säkerhetskänslig och sekretessbelagd information. Syftet med bilden är att visa att information är skyddsvärd även om den inte placeras i röd miljö.	35

1 Sammanfattning

I dagsläget saknar Sverige en samordnad och effektiv hantering av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar på råvatten och dricksvatten. På uppdrag av regeringen har därför Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) genomfört en förstudie om hur sådan information kan samlas in och förvaltas. Uppdraget slutredovisas genom denna rapport som lämnas till regeringen senast den 1 juni 2024. Rapporten ersätter den tidigare inlämnade delrapporten.

I rapporten presenterar Livsmedelsverket och SGU resultatet av förstudien och ger ett förslag på lösning. Myndigheterna föreslår en gemensamt förvaltnad nationell portal och datalagring där information rapporteras in, främst av dricksvattenleverantörerna. En nationellt samordnad insamling och förvaltning skulle bidra till kostnadsbesparingar, effektivisering och högre datakvalitet. Lättillgänglig och kvalitetssäkrad information är viktig eftersom den både stärker övervakningen och kontrollen av dricksvattenförsörjningen och bidrar till en mer effektiv vattenförvaltning, riskbedömning och krisberedskap. Dessutom bidrar den till att klara krav på nationella och internationella uppföljningar och rapporteringskrav enligt flera EU-direktiv.

Fokus för regeringens uppdrag har varit råvattendata (LI2023/02884 och delvis LI2023/00381), men i uppdraget ingick bland annat även att ta hänsyn till möjliga samordningsvinster med vattenförvaltningen i övrigt. Livsmedelsverket och SGU har därför utökat förstudien till att omfatta insamling av data om dricksvattenkvalitet och vattenförsörjningskedjan. Detta eftersom det innebär en minskad administrativ börda för dricksvattenleverantörerna samt kommer att vara värdefullt ur ett beredskapsperspektiv. Idag samlas information in av olika myndigheter och organisationer för olika syften, vilket medför en stor administrativ hantering.

Rapporten inkluderar också en grov kostnadsuppskattning och en översiktlig genomförande- och tidplan för utvecklingen av den rekommenderade lösningen. Kostnaden för utveckling av den rekommenderade lösningen uppskattas till 70–80 miljoner kronor för de förvaltande myndigheterna. Införandekostnaderna uppskattas till 10–15 miljoner kronor över en 2–4 års period och drifts- och förvaltningskostnaderna uppskattas till 15 miljoner kronor årligen. Förstudien presenterar även behov av författningsändringar för upprättande av obligatorisk inrapportering av information främst från dricksvattenleverantörerna och konsekvenser för berörda parter. En obligatorisk rapportering ger förutsättningar för en effektiv och mer fullständig insamling.

Om det rekommenderade förslaget inte skulle få finansiering får det flera negativa samhällsmässiga konsekvenser. Mindre mängd tillgänglig information skulle medföra större osäkerhet i arbetet med riskbedömningar inom tillrinningsområdet till dricksvattenuttaget, med resultat att det

finns risk att föroreningskällor inte upptäcks. Om föroreningarna inte åtgärdas tidigt kan det i ett senare skede leda till stora åtgärdskostnader, som jämförelsevis i PFAS-problematiken. Förutsättningarna att upprätthålla en robust kontroll av dricksvattenförsörjning i såväl fred, kris och krig blir också sämre. Livsmedelsverkets hantering av data om dricksvatten skulle fortsatt vara mycket resurskrävande. Informationen som samlas in om dricksvatten skulle inte vara anpassad för andra användningsområden än rapportering till EU. SGU:s befintliga insamling och förvaltning av dricksvattenleverantörernas information om råvatten kommer inte att kunna upprätthållas med nuvarande funktion, vilket medför en kraftig reduktion av samlad information som kan användas inom miljöövervakning för framför allt grundvatten. Utan en samordnad insamling av dricksvattenleverantörernas information kommer de rapporteringar som krävs inom flera EU-direktiv att vara ofullständiga och Sverige löper stor risk att få böter.

Förstudien föreslår att information rapporteras in via en nationell portal där främst dricksvattenleverantörer kan logga in och lämna uppgifter. Myndigheter, dricksvattenleverantörer och andra organisationer som vill använda informationen kan logga in och hämta den informationen de behöver och är behöriga att hämta. Analysresultat från provtaget vatten samlas och relateras till en gemensam informationsstruktur för vattentäkter, uttagpunkter, vattenverk och andra relevanta objekt. Det är mycket viktigt att skyddsvärd information hanteras korrekt och inte röjs och att säkerhetskyddsklassificerade uppgifter hanteras i en separat miljö, till exempel ska exakta lägen för uttagpunkter hanteras utanför portalen i en separat miljö i enlighet med gällande lagar och regler.

Förstudien föreslår att Livsmedelsverket och SGU får gemensamt förvaltningsansvar.

Livsmedelsverket skulle då ansvara för portalen för insamling och uttag av data samt koordinering mot intressenter och SGU för datalagring av informationen, inklusive säkerhetskyddsklassificerad information i en separat miljö. Det gemensamma förvaltningsansvaret syftar till att dela resurser och balansera risker i uppbyggnadsfasen och driften samt stärka samverkan mellan myndigheterna genom att använda respektive myndighets styrkor. En samarbetsorganisation med berörda uppgiftslämnare och användare behövs för koordinering av definitioner, modeller, lösning och handhavande kring den gemensamma informationen.

2 Ordlista

Akkumulering: En större samling av många liknande uppgifter, till exempel ett register över koordinater.

Aggregering: Uppgifter i insamlad information kombineras så att det går att härleda ny information, till exempel koordinater i kombination med andra uppgifter.

Analysresultat: De specifika data och mätningar som genereras av analyser på vattnet.

API: Gränssnitt för applikationsprogrammering. Tekniskt gränssnitt för att utbyta information maskin till maskin mellan olika IT-system.

Datavärd: Framför allt myndigheter och olika institutioner vid universiteten som på uppdrag från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tillgängliggör data från olika undersökningar.

Dricksvatten: Allt vatten som är avsett att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor, inklusive källvatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken.

Dricksvattenanläggning: En enhet som producerar och/eller tillhandahåller dricksvatten och omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten LIVSFS 2022:12). Exempelvis vattenverk eller distributionsnät.

Dricksvattenleverantör: En verksamhetsutövare vars anläggning producerar eller tillhandahåller dricksvatten och därmed omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten LIVSFS 2022:12). Dricksvattenleverantörer kan vara kommunala, kommunalägda bolag, eller övriga dricksvattenleverantörer såsom samfälligheter eller livsmedelsföretag.

Dricksvattenrelaterade incidenter: Händelser som har skett via konsumering av dricksvatten och orsakat en potentiell risk för människors hälsa. Det gäller incidenter som sträcker sig mer än tio dagar i rad och drabbat minst 1 000 personer enligt Dricksvattendirektivet (EU) 2020/2184.

Grundvatten: Allt vatten som finns under markytan i den mättade zonen (vattenförvaltningsförordningen (2004:660)).

Råvatten: Vatten som inte har genomgått någon rening, eller vatten som kommer in i en anläggning för vidare behandling (definition enligt Europiska Miljöbyrå, EEA). Enligt Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) är det sådant vatten som är avsett att användas som dricksvatten efter uppumpning, uppförsel eller intag och eventuell beredning. I denna rapport omfattar begreppet ”Råvatten” flera olika faser i

vattenförsörjningskedjan så som vatten inom tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten, vatten i intagsledningar till dricksvattenanläggningen samt i anläggningen innan reningssteg, se figur under ”Vattenförsörjningskedjan”.

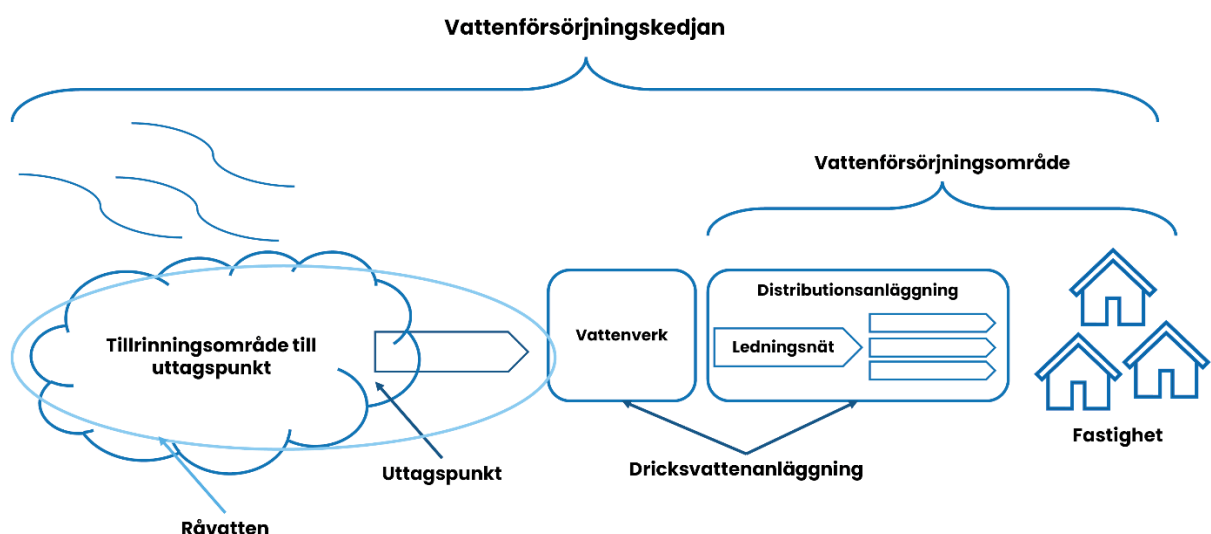
Råvattendata: All information som är kopplad till råvatten till exempel resultatet av utförda undersökningar på råvatten eller provtagningsplatser. Råvattendata kan vara numeriska värden, grafiska representationer eller beskrivande information om vattenkällor.

Tillrinningsområde för uttagspunkt för dricksvatten: Område där vattnet rinner till en uttagspunkt för dricksvatten.

Undersökningsprogram: Provtagningsprogram som tas fram av en dricksvattenleverantör och fastställas av kontrollmyndigheten i syfte att det dricksvatten som produceras är säkert att dricka och använda. Ett undersökningsprogram ska omprövas minst vart sjätte år. Undersökningsprogram innehåller information om plats där proverna tas, hur ofta provtagningen görs samt vilka mikroorganismer och ämnen som ska undersökas. Undersökningsprogrammet är till för att kontrollera att de krav på kvalitet som krävs efterlevs. Även råvattnets kvalitet ska undersökas. Kvalitetskraven finns beskrivna i dricksvattenföreskrifterna (LIVSFS 2022:12).

Uttagspunkt: Plats där uttag av vatten görs från vattentäkt. Också kallad intagspunkt.

Vattenförsörjningskedjan: Omfattar hela försörjningskedjan för dricksvattenproduktion. Det vill säga från tillrinningsområdet till uttagspunkter, uttaget, beredningen, lagringen och distributionen av vatten till den punkt där värdena ska iakttas. Vattenförsörjningsområde är en del av vattenförsörjningskedjan. Se figur.

Vattenförsörjningsområde: Ett geografiskt avgränsat område ("fastighet" i figuren under "Vattenförsörjningskedjan") inom vilket dricksvatten kommer från en eller flera källor och inom vilket vattenkvaliteten kan anses vara i stort sett enhetlig (Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten LIVSFS 2022:12).

Vattentjänstplaner: Innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall (Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster).

Vattenskyddsområde: Ett mark- eller vattenområde som av länsstyrelsen eller kommunen enligt 7 kapitel. 21 § miljöbalken, förklarats som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång och där vattnet utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som dricksvatten.

Vattentäkt: Grundvatten eller ytvatten där vattenverken hämtar sitt råvatten. Bortledande av ytvatten eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning (miljöbalken). Vattentillgångar i form av sjöar och vattendrag (ytvatten) eller i berg och lösa jordarter (grundvatten) (Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten LIVSFS 2022:12).

Vattenuttag: Vatten som tas från grundvatten eller ytvatten med huvudsyfte att användas (SCB). Det finns tillståndsgivna uttag (uttag som har tillstånd enligt miljöbalken) och övriga uttag.

Vattenverk: Sådan del av en anläggning för dricksvattenförsörjning som avser uppföring eller intag, beredning eller liknande hantering av dricksvatten, samt tillhörande reservoarer eller liknande anordningar för förvaring av dricksvatten. Beredning av dricksvatten innebär olika avsiktliga åtgärder för att göra råvatten till dricksvatten.

Ytvatten: Inlandsvatten utom grundvatten, vatten i övergångszon samt kustvatten. När det gäller kemisk status inkluderas även territorialvatten (Förordning (2024:135)).

Övriga dricksvattenleverantörer: Dricksvattenleverantörer som omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) och inte är kommunala eller kommunalägda bolag, såsom samfälligheter, livsmedelsföretag, offentliga och kommersiella anläggningar med dricksvatten.

3 Förstudiens syfte

Syftet med förstudien är att utreda och föreslå hur information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar av råvatten- och dricksvattenkvalitet ska samlas in och förvaltas. Förstudien redovisar en grov kostnadsuppskattning och en översiktlig genomförande- och tidplan för ett utvecklingsprojekt av den rekommenderade lösningen samt behov av författningsändringar för obligatorisk inrapportering av information från dricksvattenleverantörerna.

3.1 Beskrivning av regeringsuppdraget

För att tillgodose kraven i det nya dricksvattendirektivet (EU 2020/2184) och för att på ett bättre sätt beakta krav på information utifrån vattendirektivet (2000/60/EG) bedömde Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) att det i ett regeringsuppdrag skulle utredas och föreslås hur information om råvatten kan samlas in och hanteras, registreras och rapporteras (LI2023/02884, LI2023/00381 (delvis)), se bilaga 1. Uppdraget lämnades gemensamt till Livsmedelsverket och SGU den 7 juli 2023. Förstudiens arbetssätt presenteras i bilaga 2.

En gemensam skriftlig delrapport (Delrapport 1, Regeringsuppdrag för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata, SGU dnr 314–1699/2023, Livsmedelsverkets dnr 2023 02891) med bland annat ett grovt kostnadsestimat lämnades till regeringen den 29 februari 2024. Uppdraget slutredovisas med denna skriftliga rapport som därmed ersätter delrapporten.

3.1.1 Tillägg

Information om endast råvattenkvalitet är begränsat användbar utan kompletterande information om vattentäkten. Livsmedelsverket och SGU har valt att inkludera insamling av data om dricksvattenkvalitet samt övrig information om vattenförsörjningskedjan.

Dricksvattenleverantörerna undersöker kvalitet på både råvatten och dricksvatten. Resultatet av undersökningarna samt övrig information om vattenförsörjningskedjan rapporteras in till flera myndigheter. En samordnad insamling av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar av råvatten och dricksvattenkvalitet förenklar således för dricksvattenleverantörerna och ger en bättre helhetsbild för användarna av informationen.

3.1.2 Avgränsningar

Förstudien har gjort följande avgränsningar av sådant som inte ingår i förstudien:

- Metoder för riskbedömning och faroanalys med syfte att övervaka relevanta parametrar.
- Metoder för insamling och förvaltning av grundvattennivåer.

- Metoder för inlämning, insamling och förvaltning av information angående riskbedömning och faroanalyser.
- Metoder för riskbedömning och riskhantering avseende fastighetsinstallationer.
- Utredning av andra myndigheters behörighet att ta del av den insamlade informationen.
- Insamling av data från andra undersökningar av råvatten utöver de som dricksvattenleverantörer utför.
- Utredning kring och förslag till lösning för kvalitetssäkring och migrering av existerande vattenförsörjningsdata och råvattenanalysresultat behöver genomföras under utvecklingen av den rekommenderade lösningen.

Rapporten är en förstudie som ger en översiktlig bild av den rekommenderade lösningen. Mer detaljer så som vilka uppgifter eller vilken information som ska samlas in, vilka användare som ska ha vilken behörighet och hur informationen ska hållas uppdaterad behöver beaktas i ett eventuellt kommande utvecklingsprojekt. Förstudien beskriver också endast översiktligt de behov, förutsättningar och krav som behövs för att samla in och hantera informationen samt konsekvenser av både den nya förvaltningen och utebliven förändring. Mer specifika kravställningar och konsekvenser kommer att behöva utarbetas under utvecklingsprojektet.

4 Nuläge och behov av information

Inom förstudien genomfördes under hösten 2023 en nuläges- och behovsanalys med avsikt att sammanställa berörda aktörers behov av information om vattenförsörjningskedjan samt för att kunna ge en bild av nuläget. Analysen remitterades till berörda parter. I detta kapitel presenteras en sammanfattning av analysen där hänsyn har tagits till inkomna remissvar.

Nuläges- och behovsanalysen och inkomna remissvar visar att det finns ett stort behov att information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar samlas nationellt. Delar av informationen samlas för nuvarande in av olika myndigheter och organisationer för olika syften, vilket medför en resurskrävande hantering hos både uppgiftslämnare och användarna av informationen. Mycket av både inrapporteringen och insamlingen baseras på frivillighet. Det innebär stora brister i informationen, vad avser både kvalitet och kvantitet. Det nya dricksvatten-direktivet ställer bland annat krav på riskbedömningar och riskhantering i tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten samt flera nya rapporteringar. För att kunna utföra detta behöver information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar finnas samlad, kvalitets-säkrad, komplett och lätt att komma åt för behöriga användare.

Det är viktigt att den information som samlas in tar hänsyn till de informationsbehov som användarna har. Om inte nödvändiga uppgifter inkluderas blir resultatet mindre användbart. Om för mycket information samlas in ökar kostnaderna för datahanteringen. Insamlingen behöver därför vara väl avvägd.

4.1 Inrapportering av uppgifter

Insamling av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar på råvatten och dricksvatten samlas för närvarande in för olika ändamål av olika aktörer. Denna förstudie utgår från att både kommunala och övriga dricksvattenleverantörer såsom livsmedelsföretag och samfälligheter, är ansvariga uppgiftslämnare. För insamling av information från miljöövervakning finns redan etablerade system, se avsnitt 4.3, och utredning av insamling av denna information ingår inte i förstudien.

4.1.1 Dricksvattenleverantörernas rapporteringar

Dricksvattenleverantörerna som de är definierade i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) är en bred och disparat grupp. Gruppen inkluderar kommunala och kommun-ägda vattenleverantörer (bolag), men också övriga dricksvattenleverantörer, exempelvis livsmedelsföretag och samfälligheter som omfattas av föreskrifterna. Alla kommuner har inte ett eget vattenverk utan en del kommuner köper allt eller delar av sitt dricksvatten från en annan

kommun eller ett kommunalförbund. Eftersom det förekommer olika samverkansformer, kommer antalet kommunala organisationer som ska rapportera in data att vara färre än antalet kommuner (290¹). Antalet kommersiella livsmedelsföretag som ska rapportera in data kan uppgå till många fler, men det exakta antalet är oklart idag.

Dricksvattenleverantörerna rapporterar in information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar i flera olika rapporteringar, till flera olika myndigheter och organisationer som förvaltar data eller utgör kontrollmyndigheter, till exempel Livsmedelsverket, SGU, Länsstyrelsen, Vattenmyndigheten, SCB och Svenskt Vatten. Därtill rapporterar dricksvattenleverantörerna ytterligare uppgifter, som används för miljöövervakning eller kris- och beredskapshantering. Det händer att flera myndigheter eller organisationer parallellt samlar in samma eller närliggande information, vilket bidrar till omfattande rapporteringsbörd för uppgiftslämnarna. Även små dricksvattenleverantörer har en rapporteringsplikt.

4.1.1.1 Vattenanalyser

Förstudien fokuserar på insamling av vattenanalyser som görs både på dricksvatten och på råvatten. Dricksvattenprover tas vid kran hos användare eller på förbindelsepunkten i fastigheten, medan råvattenprover tas på flera olika ställen i och nära tillrinningsområde till uttagpunkt eller i råvattenkran inne på vattenanläggningen.

Dricksvattenleverantörer använder olika laboratorier för att utföra vattenanalyser. Ett tjugotal leverantörer har egna laboratorier. Majoriteten använder sig av någon av de fåtal stora kommersiella ackrediterade laboratorierna i landet. Val av vilka analyser som ska utföras varierar beroende på lokala förhållande, undersökningsprogram, faroanalyser och riskbedömningar.

4.1.2 Dricksvatten

Dricksvattenleverantörerna ska undersöka kvaliteten på sitt vatten utifrån undersökningsprogrammen som beslutats av kontrollmyndigheterna enligt Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12). Den kommunala kontrollmyndigheten utför kontroll på registrerade dricksvattenanläggningar och rapporterar in resultatet av kontrollen till Livsmedelsverket. Rapportering av övriga uppgifter än det som omfattar livsmedelskontroll är frivillig, exempelvis är kontrollmyndigheterna inte skyldiga att rapportera in dricksvattendata till Livsmedelsverket. Den 12 mars 2024 beslutades nya ändringar i livsmedelsförordning (2006:813) som trädde i kraft den 1 april 2024. Enligt 34b § i livsmedelsförordningen (2006:813) ska den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten lämna de uppgifter som Livsmedelsverket behöver för att utföra rapportering till EU enligt artikel 18.1 a och c–e i direktivet (EU) 2020/2184 om

¹ Svenskt Vatten beräknar siffran till färre än 255.

kvaliteten på dricksvatten. Den 29 april 2024 publicerade Europiska Miljöbyrån (EEA) en vägledning till dricksvattenrapporteringen. Vägledningen visar på tillägg av ytterligare uppgifter än vad medlemsstaterna har för skyldighet att rapportera enligt artikel 18.1 c–e i dricksvattendirektivet, se också avsnitt 9.3.

Eftersom rapporteringsskyldigheten för dricksvattenleverantörer begränsas till de uppgifter som behövs för rapportering till EU, påverkar det informationsmängden som kan rapporteras in. Information som inte är inkluderad i rapporteringskraven från EU, men som finns i vägledningen, är exempelvis information om dricksvattenanläggningar, vattenförsörjningsområden och information om provtagningar där halter av analyserade parametrar i dricksvattnet inte överskrider de föreskrivna gränsvärdena. Kontrollmyndigheterna har behov av denna information, bland annat för att kunna kontrollera att dricksvattenleverantörerna följer upp sina beslutade undersökningsprogram.

4.1.3 Råvatten

Information om råvattenkvalitet är viktig, särskilt för dricksvattenleverantörernas arbete med att identifiera eventuella påverkanskällor inom tillrinningsområde till uttagpunkt för dricksvatten och vid behov kunna ta fram lämpliga metoder för att rena vattnet och leverera ett rent dricksvatten.

4.1.3.1 Dricksvattenleverantörernas kontroll

Dricksvattenleverantörer utför provtagning på råvatten i enlighet med föreskrifterna (LIVSFS 2022:12) som en del i att utföra faroanalyser och producera rent dricksvatten. Analysresultat samlas för närvarande in av SGU i syfte att användas inom miljöövervakningen. Både SGU och Svenskt Vatten samlar på frivillig basis in information om delar av vattenförsörjningskedjan och det är även frivilligt för dricksvattenleverantörerna att rapportera in informationen. Uppgifterna har därför varken tillräcklig kvantitet eller kvalitet och både insamling och förvaltning är mycket resurskrävande. I syfte att få mer tillförlitligt underlag om råvattenkvaliteten i Sveriges vattentäkter samt information om vattenförsörjningskedjan finns det behov av att kunna ställa krav på inrapportering av dricksvattenleverantörernas råvattendata.

4.1.3.2 Övrig kontroll av råvatten

Inom den svenska miljöövervakningen (som samordnas av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket) kan provtagningar göras inom det området där yt- eller grundvattnet rinner till vattentäkten, det så kallade tillrinningsområdet till uttagpunkt för dricksvatten. Vattnet som provas är då råvatten, eftersom det kommer att användas för produktion av dricksvatten. Provtagningar för miljöövervakning kan även ske inne på vattenverket i anslutning till uttagpunkten.

För grundvatten är det främst SGU och länsstyrelser som utför miljöövervakning. För ytvatten är övervakning och provtagning ofta en del av en verksamhets kontroll på sina utsläpp, men även kommuner och länsstyrelser ansvarar för lokal och regional övervakning av vattenkvalitet. Det finns också många verksamhetsutövare som gått samman i vattenförbund som utför miljöövervakning, framför allt för ytvatten.

Stora delar av resultaten från provtagning av råvatten inom miljöövervakningen rapporteras in till utpekade nationella datavärddar och det finns även andra system för insamling och förvaltning av informationen, se avsnitt 4.3 och bilaga 3. Därför inkluderas inte miljöövervakningsdata i förstudiens utredning.

4.1.4 Övrig information om vattenförsörjningskedjan

Inrapporteringen av information om vattentäkten, dricksvattenanläggningar och vattenförsörjningsområden är idag splittrad på samma sätt som råvatten- och dricksvattendata. Det saknas ett samlat register över landets vattenförsörjningskedjor och uppgifter om till exempel vattenuttagsmängder, användning av vattnet, uttagsmiljön för vattentäkten och dricksvattenrelaterade incidenter finns utspridda på flera ställen. För att kunna tolka analysresultat om råvattenkvalitet och få en bättre helhetsbild över vattenförsörjningen i Sverige finns ett stort behov av att denna typ av information rapporteras och förvaltas på ett samordnat sätt tillsammans med råvatten- och dricksvattendata. Då det är dricksvattenleverantörerna som har bäst kännedom om denna information har de också bäst förutsättningar att rapportera in uppgifterna.

4.1.5 Enkel inrapportering

Det är nödvändigt att åtgärda den nuvarande situationen med flera olika inrapporteringsvägar för information från dricksvattenleverantörerna. Dricksvattenleverantörerna bör ha möjlighet att effektivt och samlat rapportera information till behöriga myndigheter, enligt principen *en uppgift en gång*². En portal som tydligt visar vilka uppgifter som ska rapporteras in, hur ofta och metod för inrapportering ger förutsättningar för att få in information på ett effektivt sätt med minimal manuell hantering. Det är också viktigt att dricksvattenleverantören kan kvalitetsgranska och vid behov justera inrapporterad information. Att inrapporteringen är obligatorisk är en förutsättning, se också avsnitt 9.3. Det är också viktigt att skyddsvärda data hanteras korrekt, se kapitel 10.

I nuläget är användningen av nationella standarder för hur information om kemiska analyser ska rapporteras och utbytas mellan olika system otillräcklig. Att standardisera informationen har vid tidigare försök visat sig vara komplext och tidskrävande. Olika datavärddar har skapat egna regler och standarder och transformationer vid leveranser kan bli arbetskrävande för både mottagare och

² Digg, Myndigheten för digital förvaltning – [Grundläggande principer för digital samverkan](#)

leverantör. Brister i informationsflödena finns på analysdatasidan (exempelvis avseende parameternamn och analysmetoder) men även i viss mån kring hantering av provplatser, uppmärkning och krav på medföljande information för prover med mera.

4.2 Användning av informationen

Det finns många aktörer som är intresserade av resultat från analyser av råvatten och dricksvatten för olika ändamål, se bilaga 4. Informationen om vattenförsörjningskedjan är också av stort intresse och bland annat nödvändig för att kunna tolka analysresultaten för råvatten. Ett samlat register över Sveriges vattentäkter, kopplade till dricksvattenanläggningarna och vattenförsörjningsområden samt en samordnad insamling av utförda undersökningar ger stora tidsvinster och sparar resurser för dataanvändarna, samtidigt som Sverige lättare kan uppfylla krav i olika EU-direktiv.

4.2.1 Undersökningar på dricksvatten

Dricksvattenleverantörerna tar prover på sitt dricksvatten för att undersöka dricksvattenkvaliteten. De kommunala kontrollmyndigheterna använder uppgifter om dricksvattenkvalitet vid kontroll av dricksvattenanläggningar. Kontrollmyndigheterna kontrollerar bland annat att dricksvattenleverantörer har följt sina beslutade undersökningsprogram. Förändringar i vattenkvalitet kan leda till att en ny faroanalys behöver fastställas. Tidigare har Livsmedelsverket samlat in och rapporterat uppgifter om dricksvattenkvalitet till EU, baserat på frivillig inlämning av analysresultat från dricksvattenleverantören. Det är viktigt att uppgifterna kommer direkt från dricksvattenleverantören, för att säkerställa ett korrekt och tillförlitligt dataunderlag, se avsnitt 9.3. Den nya lagändringen i livsmedelsförordningen (2006:813) begränsar insamling av dricksvattendata till att utföra rapporteringen till EU, men ger inte möjlighet för en tillräcklig insamling av information om dricksvattenkvalitet i Sverige. Obligatoriskt inrapporterad och samlad information om dricksvattenkvalitet, kan användas för nationella sammanställningar och undersökningar av Sveriges dricksvattenproduktion, vilket i förlängningen leder till en tryggare dricksvattenförsörjning.

4.2.2 Undersökningar på råvatten

Dricksvattenleverantörerna använder egna resultat från råvattenundersökningar i syfte att få underlag till faroanalyser och behov av vattenrening för produktion av dricksvatten. Resultat av dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar inrapporteras idag frivilligt till SGU:s insamling av råvattendata, "Vattentäktsarkivet" för vidare användning inom vattenförvaltning, miljömålsuppföljning, miljöövervakning och EU-rapportering framför allt för grundvatten. För grundvatten är det en fördel om provtagningen av vattnet förläggs till ett större vattenuttag, eftersom kemin i vattnet då representerar ett större område än om provet är taget i ett grundvattenrör.

Råvattenkvalitet har stor betydelse för hur beredningen av dricksvattnet bör utformas. Det är därför viktigt att råvattnets kvalitet ingår i den inventering av faror som görs i en faroanalys. Genom att skaffa kunskap om föroreningskällor i råvattentäktens tillrinningsområde kan dricksvattenleverantören utforma beredningen i vattenverket på ett effektivt sätt. Dessutom bör trender i råvattenkvaliteten övervakas, eftersom förändringar över tid kan kräva justeringar i beredningsprocessen. Särskilt med tanke på klimatförändringar bör dricksvattenleverantörer vara medvetna om att extrema väderhändelser kan leda till både översvämningar och råvattenbrist. För att säkerställa dricksvattnets kvalitet finns minimikrav för undersökning av råvatten. Dessa framgår av LIVSFS 2022:12, bilaga 3, avsnitt B, tabell 1. De mikrobiologiska parametrarna som *Escherichia coli*, intestinala enterokocker, koliforma bakterier och somatiska kolifager är exempel på sådana krav. Dessutom bör dricksvattenleverantören mäta andra parametrar som färg, konduktivitet, mangan, pH och turbiditet.

Om vissa villkor enligt LIVSFS 2022:12, bilaga 3, avsnitt C del I till uppfylls, kan antalet parametrar utvidgas eller undersökningsfrekvensen ökas. Detta kan innebära att vissa verksamheter behöver utöka sin råvattenövervakning baserat på sina faroanalyser.

Dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar utgör över 80 procent av de analysresultat som SGU förser vattenmyndigheterna och länsstyrelser med inför statusklassificering och riskbedömning av grundvatten inom vattenförvaltningen. Övervakningen av främst grundvatten är, trots användningen av dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar mycket bristfällig, både vad avser geografisk täckning och frekvens. Detta påtalas av EU i flera varningar till Sverige (exempelvis Följedokument till Rapport från kommissionen till europaparlamentet och rådet SWD (2019) 57 draft, 20190226).

För miljöövervakning av ytvattenmiljöer är den nuvarande användningen av dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar mer begränsad. För ytvatten finns det ett större antal aktörer och mer information att tillgå vid bedömning av miljösituationen, men även här kan dricksvattenleverantörernas råvattenkontroller bidra till ett ökat bedömningsunderlag. Miljöövervakningsresultat, inkluderat dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar används också för rapportering av vattenkvalitet för andra direktiv och uppdrag enligt EU, för miljömålsuppföljning, för analyser och beskrivningar av miljötillstånd inom olika myndigheters uppdrag samt som underlag för att utreda förväntade miljöeffekter inför nya och ändrade verksamheter. Även i dessa sammanhang finns det behov av att använda de analyser som finns för ett tillförlitligare resultat i bedömningen av miljösituationen.

Arbetet med att sammanställa information om råvatten och dricksvattenuttag är idag svårt och tidskrävande och kräver kontinuerlig uppdatering från flera olika datasystem. Med den i förstudien krävställda inrapporteringen av dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar till den

rekommenderade lösningen finns det förutsättningar att underlätta arbete och också öka tillgänglig mängd information om framför allt grundvattenkvaliteten.

4.2.3 Övrig information om vattenförsörjningskedjan

Behovet av information om vattentäkten, dricksvattenanläggningen och vattenförsörjning så som storleken på vattenuttaget, återföring av vatten, användning av vattnet, uttagsmiljön för vattentäkten, dricksvattenrelaterade incidenter, med mera är stort. Mycket av informationen behövs för att tolka och förstå resultat av utförda undersökningar på råvatten och dricksvatten, eller för beredskapsändamål men många uppgifter ska också rapporteras till EU. Sveriges brist på samlad information om dricksvattenförsörjningen, leder till stora brister i informationen som krävs för arbetet med både dricksvattendirektivet och vattenförvaltningen. Information om vattenuttag behövs både vid beräkningar av vattenbalanser och utifrån ett statistik- och vattenresursperspektiv, och för arbete med vattenförsörjningsplaner. Det blir också svårare att skydda vattentäkter och dricksvattenanläggningar i händelse av kris om inte uppgifterna finns samlade på ett säkert sätt. Samlad information om vattenförsörjningskedjan skulle ge stor samhällsnytta, bidra till ökad beredskap och en tryggare dricksvattenförsörjning.

4.2.4 Enkel användning

Eftersom information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar ligger uppdelad på flera lagringsplatser och är bristfällig, är användningen av informationen mycket resurskrävande och komplicerad. I vissa fall saknas informationen helt. Många undersökningar, utredningar och rapporteringar till EU som skulle behöva mer information behöver i nuläget anpassas till den otillräckliga informationstillgången, och innehåller därför informationsluckor och varierande kvalitet.

4.3 Andra system inom vattenområdet

Det finns många system för insamling och förvaltning av information som berör vattenmiljön. Dessa system har beröringspunkter till föreslagen lösning. Många respondenter på remissen har kommenterat ett behov av att kunna koppla information i andra system till information som kommer att samlas in till den rekommenderade lösningen. Översyn av kopplingsmöjligheter kommer att vara en del i utvecklingen av den rekommenderade lösningen, se mer under avsnitt 4.4. och 6.6.

För närvarande gör SGU en samkörning av råvattendata från dricksvattenleverantörerna och miljöövervakningsdata från datavärdskapet för grundvatten vid flera utlämningar av data till andra myndigheter. Detta kan även i framtiden vara ett sätt att ge en större helhetsbild över vattenkvaliteten inom ett område, framför allt eftersom olika datasystemen idag inte fullt ut kan kommunicera med varandra. I bilaga 3 presenteras ett urval av de system och datavärddar som för närvarande förvaltar information om vattenmiljön, inklusive system som används för att samla in

övervakningsresultat från miljöövervakning. Bilagan belyser det ekosystem av databaser som tillsammans beskriver hur det förhåller sig i det vattnen som kan komma att användas till dricksvattenproduktion. Förstudiens ansats är att många av dessa aktörer behöver delta i samarbetsorganisationen, se avsnitt 6.8, och aktiviteter som bidrar till gemensamma definitioner och informationsmodeller i syfte att samordna informationshanteringen.

Bara genom en gemensam förståelse av data, både det som samlas via portalen och det som samlas via andra system, kan berörda parter bygga sina respektive prognoser och rapporteringar. Och flera system kan tillsammans skapa exempelvis en heltäckande bild av en sjös vattenkvalitet där varje system kan bidra med en del av bilden.

4.4 Framtida behov

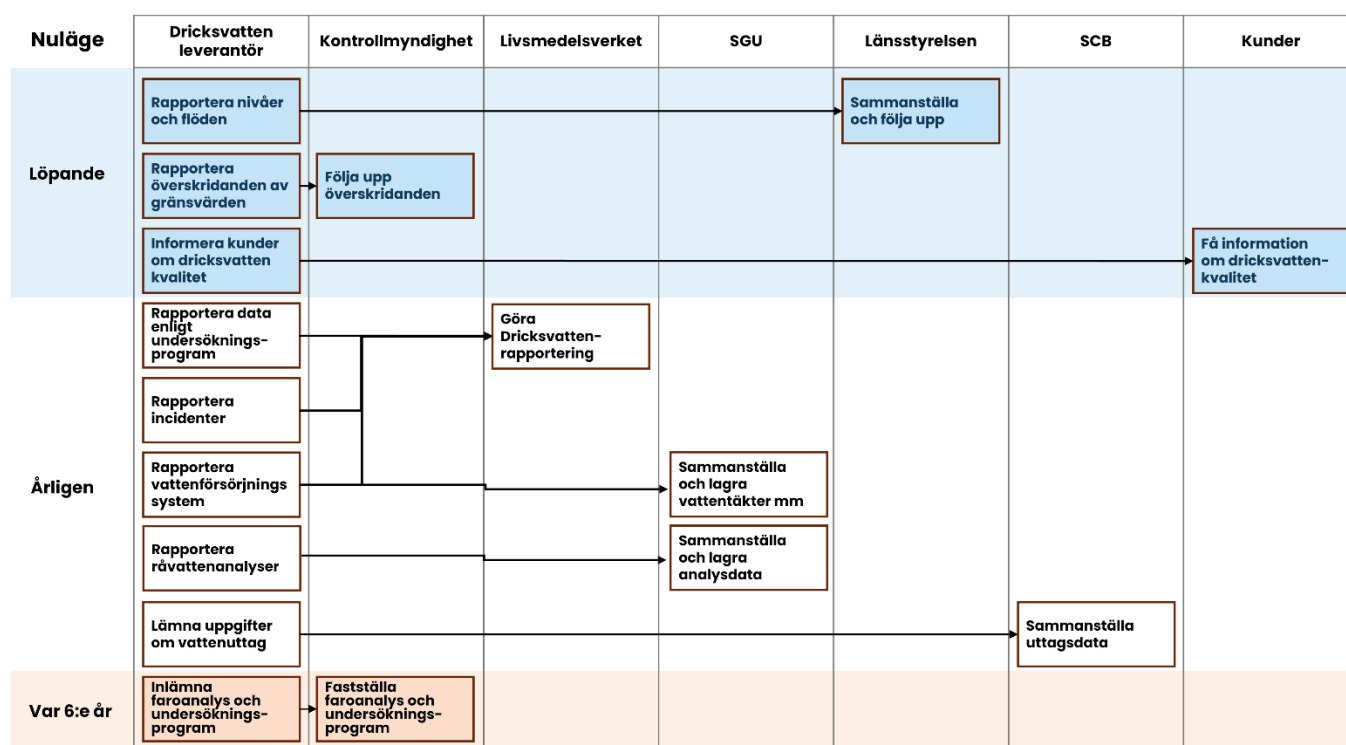
Det är viktigt att den rekommenderade lösningen och förvaltningen av informationen kan anpassas utifrån framtida förändrade behov. Behovet av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar kan förändras med bland annat ändrade förhållanden i världsläget, pågående klimatförändringar, nya upptäckter av potentiella föroreningar, uppföljning av internationella eller nationella miljömål och andra åtagande och nya rapporteringskrav från EU. Förvaltningen kan då behöva anpassas avseende till exempel vilken information som behöver rapporteras in eller inte är lämplig att rapportera in, hur ofta informationen behöver uppdateras, informationens relevans för olika bedömningar, skyddsvärdet för informationen och behörighet att använda informationen. Insamlingen kan också i framtiden behöva anpassas efter mer automatisk övervakningsteknik, som kan generera data på annat sätt jämfört med nuvarande system.

Det finns många olika system för förvaltning av information från olika vattenundersökningar, se bilaga 3. I nuläget är det svårt att samla information för utredning av vattenmiljösituationen i ett område. Den begränsade användningen av nationella gemensamma standarder och rutiner påverkar möjligheten att kombinera informationen. Det pågår flera projekt med syfte att samordna vatten- och miljöinformation från olika system och datavärddar. Det är önskvärt att utvecklingen fortsätter, så att det i framtiden blir möjligt att på ett enkelt sätt ha tillgång till samlad tillförlitlig information om vattenkvaliteten i en sjö, vattendrag, kustområde eller grundvatten, se också avsnitt 4.3.

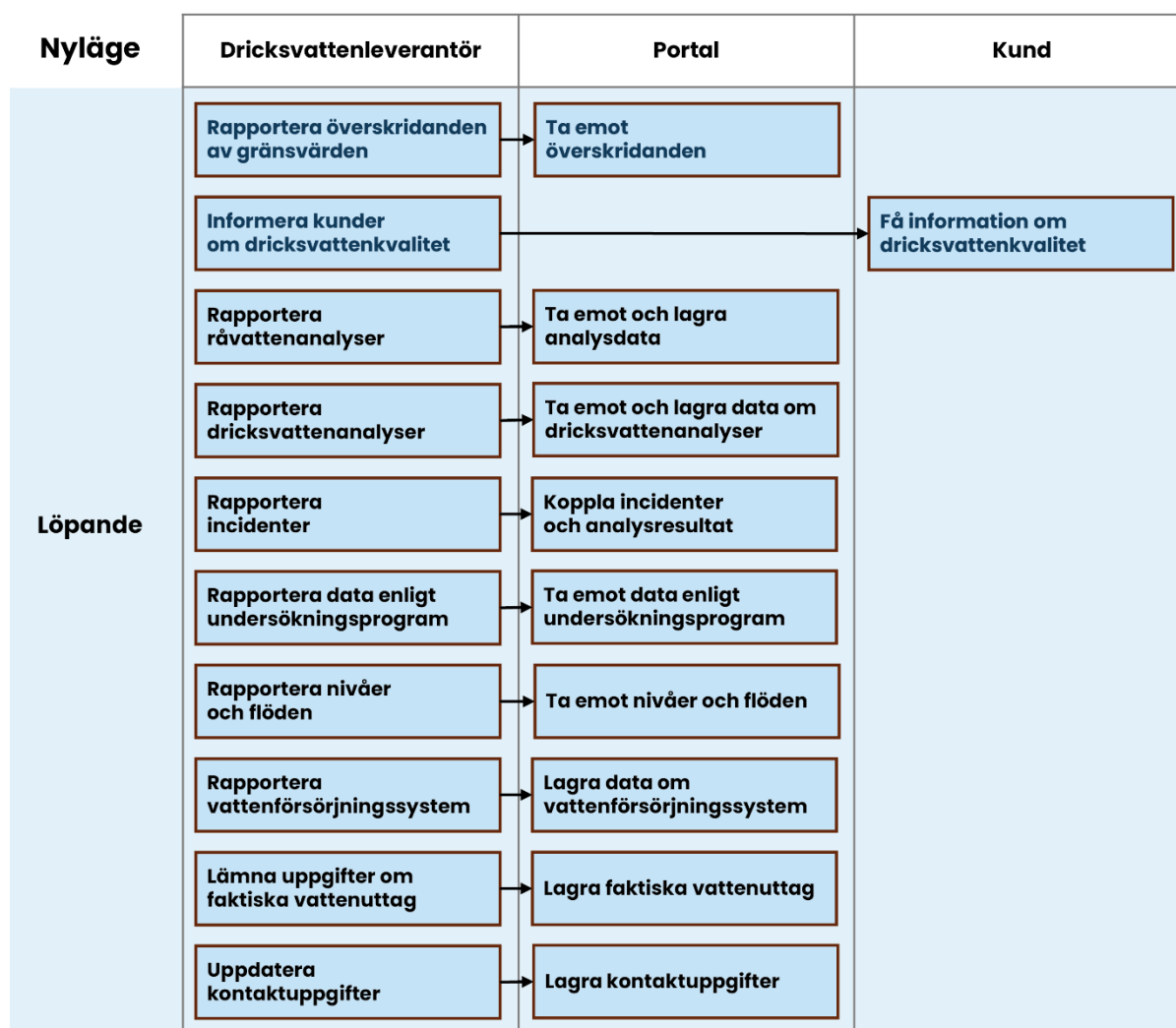
5 Samordningsvinster

Att ha kunskap om hela vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar av råvatten och dricksvatten är viktigt, även utifrån ett beredskapsperspektiv. En nationellt samordnad insamling och förvaltning av denna information medför förenklingar både för kommunala och övriga dricksvattenleverantörer samt för användarna av informationen. Kvalitetssäkrad information blir tillgänglig när den behövs, vilket stärker övervakning och kontroll av dricksvattenförsörjningen och bidrar till en mer effektiv vattenförvaltning, riskbedömning och krisberedskap.

En samlad inrapportering av informationen skulle förenkla rapporteringsprocesserna och minska den administrativa bördan för uppgiftsinlämnarna, vilket innebär besparing i form av både tid och resurser och kan leda till bättre datakvalitet. I stället för nuvarande rapportering som kräver rapportering till många myndigheter för olika syften skulle rapportering endast behöva göras en gång, se figur 1a och 1b. Figur 1a beskriver nuläge, det vill säga hur det ser ut idag.

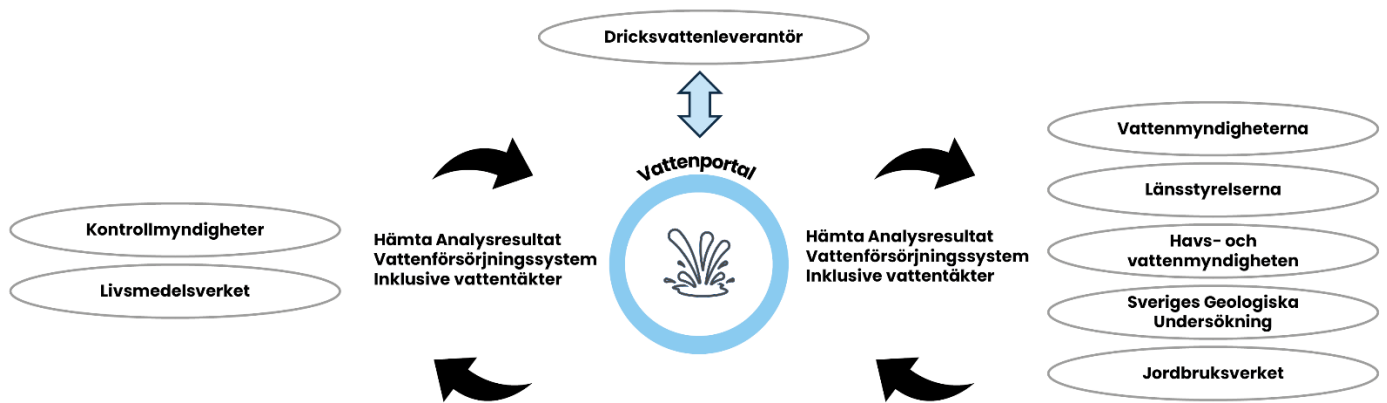
Figur 1a. Dricksvattenleverantörens rapportering i nuläge.

Figur 2b. Dricksvattenleverantörens rapportering i nyläge.

Figur 1b visar ett nyläge, där dricksvattenleverantören rapporterar in samma information, men till bara ett ställe, en gång, se vidare under avsnitt 6.3.

Även för dataanvändare inom offentlig sektor och företag finns det fördelar med samlad information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar, se figur 2. För dessa dataanvändare kan tillgången till samlad informationen underlätta miljömålsuppföljningar, riskanalyser, riskbedömningar, statusklassificeringar, framtagning av statistik om dricksvattenkvalitet och kvantitet, vattenuttagssammanställningar samt åtgärder för säkrad dricksvattenproduktion. Att dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar inkluderas i Sveriges vattenmiljöövervakning bidrar även till bättre uppfyllnad av rapporteringskraven för miljöövervakning, där EU inom flera områden framfört kritik till Sverige för brist på analysdata.

Figur 3. Nyläge för att hämta data från portalen.

Tillgång till samlad information möjliggör för dricksvattenleverantörer, kommuner, myndigheter och andra behöriga att hämta ut information i syfte att göra jämförelser, uppföljningar och omvärldsbevakningar, för att se trender samt för verksamhetsutveckling. Detta medför bättre tillgång till underlag för dricksvattenleverantörernas faroanalys och kontrollmyndigheternas tillsyn, samt till kommunala planeringar så som exempelvis vattentjänstplaner. En samlad information ger också bättre förutsättningar att uppfylla rapporteringen av flera olika direktiv, inte minst dricksvattendirektivet och vattendirektivet.

Det nya läget ger också bättre förutsättningar att hantera skyddsvärd information på ett korrekt och gemensamt sätt. Ett samarbete kring data och dess betydelse och skyddsvärde skulle ge många nya möjligheter att dra mer nytta av all information som idag produceras. Att ta ett gemensamt ansvar för den samlade informationen ger möjlighet till en gemensam syn på hur data ska tolkas och hur det ska skyddas, men framför allt hur det kan användas till att stärka kännedom om vattenkvalité.

6 Rekommenderad lösning

Förstudien föreslår etablering av en nationell portal för rapportering av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar på råvatten och dricksvatten. Portalen ska till sin natur vara neutral, det vill säga att den är utformad för att kunna hantera olika information om vatten utan att vara inriktad specifikt mot miljö- eller dricksvattenfrågor.

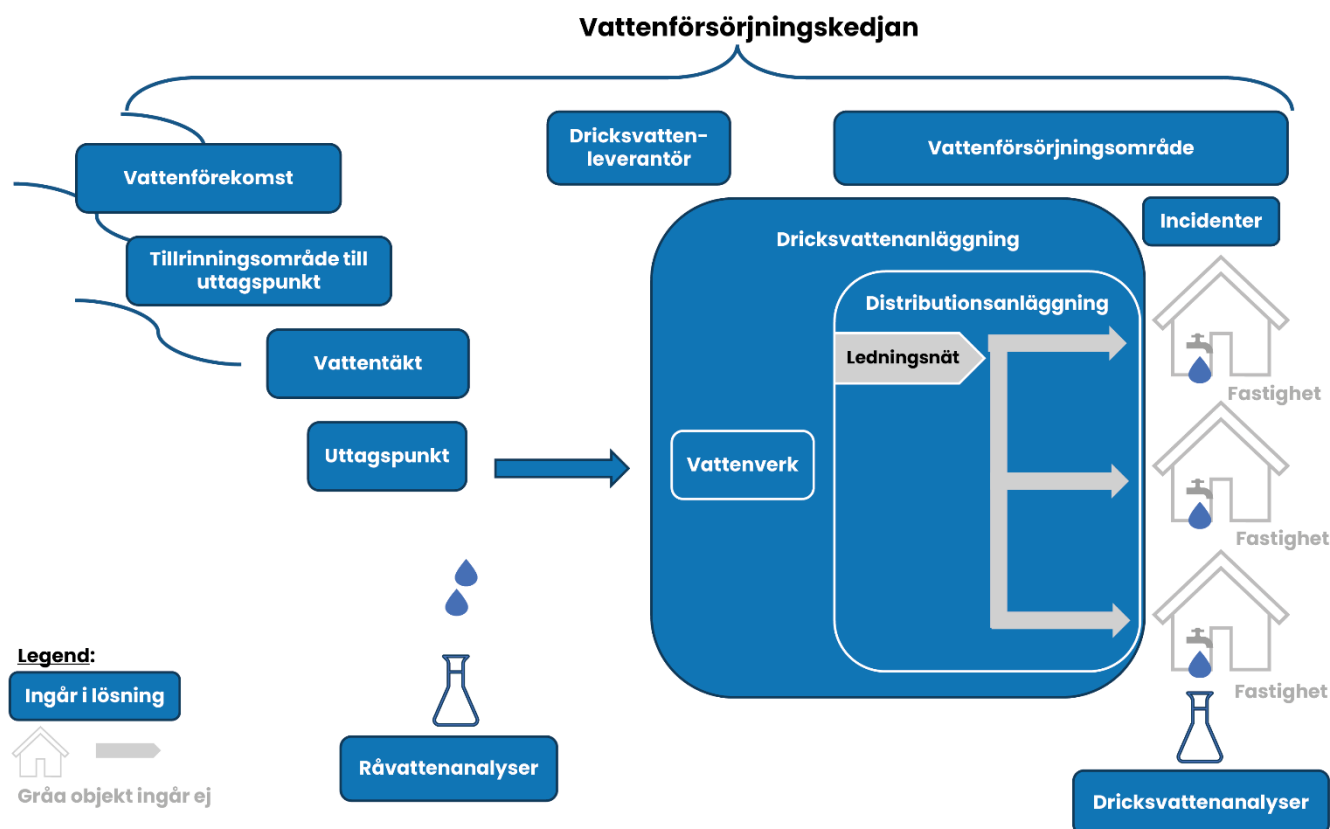
Inrapporteringen ska göras enkel för uppgiftslämnare, som ska involveras i utvecklingen av den rekommenderade lösningen, och samtidigt skapa ett värde i form av uppdaterade och kvalitetssäkrade data för de myndigheter och organisationer som har behov av att använda informationen. För att undvika onödig komplexitet har den rekommenderade lösningen tagits fram genom att beakta

- behov av verksamhetsspecifika lösningar kontra mer generella behov och
- hanteringen av skyddsvärd information kontra tillgänglighet av mer öppen information.

Den information som samlas in i lösningen visas i figur 3³, se mer under avsnitt 6.6.

Behörighet till information behöver styras för det specifika ändamålet utifrån både användare och organisation. Med hjälp av uthämtad information kan myndighetsspecifika analyser och sammanställningar göras, vilket minskar onödig komplexitet och grad av konfidentialitet i lösningen som helhet.

³ Även information om undantag enligt artikel 15 i dricksvattendirektivet kopplad till anläggning förväntas samlas in.

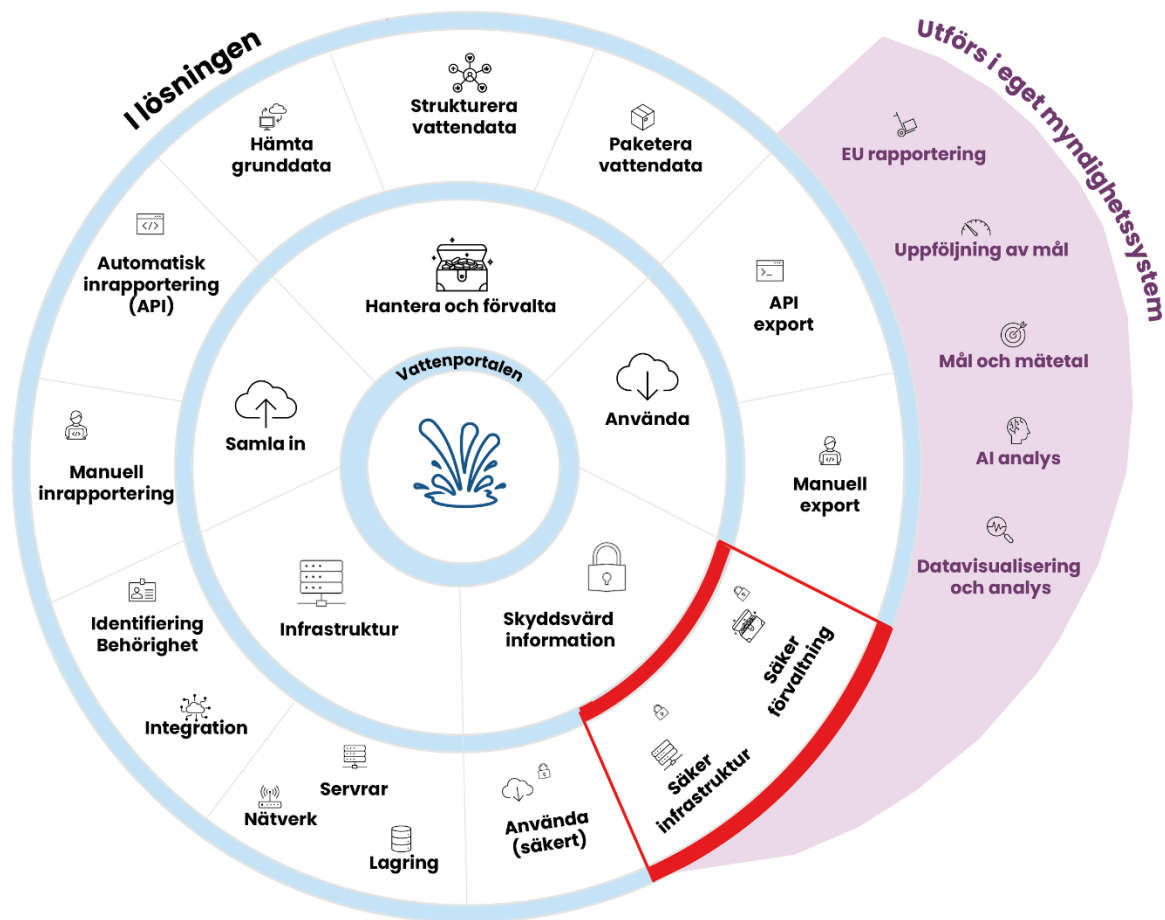
Figur 4. Information som inkluderas i lösningen.

6.1 Övergripande beskrivning av den rekommenderade lösningen

Förstudiens rekommenderade lösning presenteras som tre övergripande områden:

- De tjänster som erbjuds i en gemensam nationell portal för rapportering.
- De tjänster som varje myndighet behöver hantera enskilt.
- Den separata miljön för att hantera skyddsvärda information.

I figur 4 representeras förstudiens rekommenderade lösning av den ljusblå och den röda delen av cirkeln. Blå färg innebär tjänster i portallösningen för att samla in, hantera, förvalta samt använda information och rött representerar den separata miljön för att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Utanför lösningen syns den kommaformade lila figur som representerar myndighetsspecifika analyser som inte stöds av portalen. En dataanvändare kan exportera en mängd data från portalen och tillsammans med myndighetens egna data eller tillsammans med uthämtad information från andra system och verktyg utföra myndighetsspecifika analyser i det egna systemet.

Figur 5. Övergripande funktioner i den rekommenderade lösningen för hantering av vattendata.

Förstudiens rekommenderade lösning består av följande beståndsdelar:

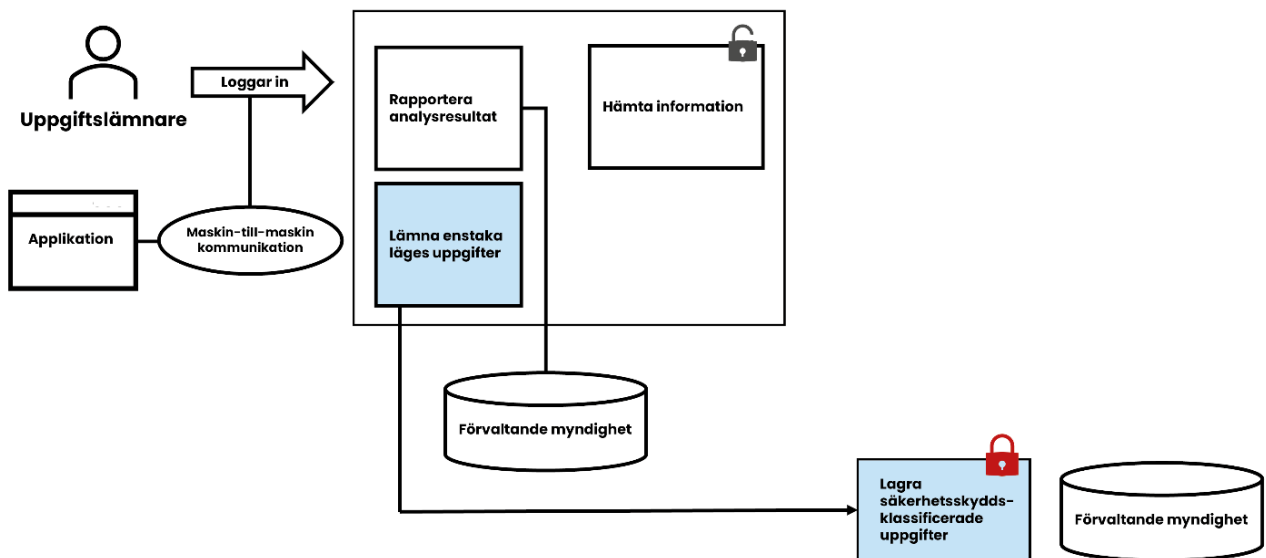
- Den tekniska lösningen, bestående av
 - en portal för inrapportering och uthämtning av icke säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och
 - en säkerhetsskyddsklassificerad miljö.
- En gemensam standard som innebär att data har samma innebörd oavsett aktör.
- En förvaltningsmyndighet och en samarbetsorganisation.
- Hjälptill införande med särskilt fokus på uppgiftslämnare.

6.2 Övergripande informationsflöde i den rekommenderade lösningen

Uppgiftslämnare rapporterar in information till portallösningen via ett grafiskt gränssnitt, eller automatisk via kommunikation direkt från uppgiftslämnarens applikation med maskin-till-maskinkommunikation (också kallad applikationsprogrammerings gränssnitt, API).

Enskilda uppgifter kan skickas in skyddade med kommersiellt tillgänglig kryptering. Uppgifter som är säkerhetsskyddsklassificerade eller utgör en större mängd ska rapporteras in via en manuell rutin och inte via portalen, se figur 5.

Rapporterad information tillgängliggörs för de dataanvändare som är i behov av och har behörighet till informationen. Enskilda uppgifter som är skyddsvärda men inte är att anse som säkerhetsskyddsklassificerade kan rapporteras via portalen. Dessa sparas inte i portalen, utan krypteras och transporteras till en separat lagringsmiljö. Uppgifter som i sig är säkerhetsskyddsklassificerade ska inte rapporteras in via portalen. De ska vid inrapporteringen föras direkt till den separerade lagringsmiljön. Uppgifter som lagras i de olika miljöerna hanteras i enlighet med de bestämmelser som gäller för respektive skyddsklassificering. Uppgifter rapporteras och hämtas i inloggat läge.

Figur 6. Översiktlig bild över informationsflödena i den rekommenderade lösningen.

6.3 En portal för inrapportering och uthämtning av råvatten- och dricksvattendata

Inrapporteringen ska göras enkel för uppgiftslämnare och samtidigt skapa ett värde i form av uppdaterade och kvalitetssäkrade data för de myndigheter och organisationer som har behov av att använda informationen.

6.3.1 Uppgiftslämnare

Uppgiftslämnare är främst dricksvattenleverantörer (de kommunala och övriga dricksvattenleverantörer oavsett vilken volym av vatten som tillhandahålls), även om det finns fler aktörer som hanterar information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar på dricksvatten och råvatten. Den mest frekventa informationen som kommer att rapporteras in är utförda undersökningar på råvatten- och dricksvatten, men även kringliggande information om vattenförsörjningskedjan.

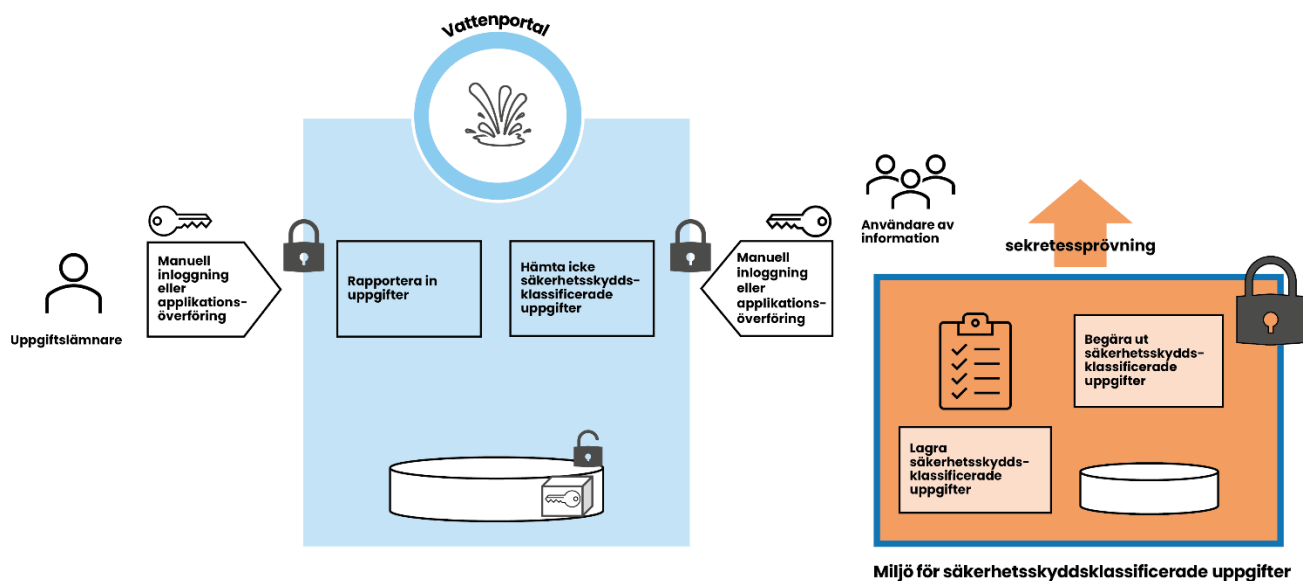
Det ska för uppgiftslämnare vara möjligt att på ett samlat och effektivt sätt rapportera information till behöriga myndigheter. Genom att etablera en portal skapas nationella förutsättningar för efterlevnad av principen *en uppgift en gång*, genom att information som lämnas vid inrapportering kan användas av flera dataanvändare. Bättre förutsättningar för rapportering av grunddata minskar risken för bristande datakvalitet.

Dricksvattenleverantörer är ingen homogen grupp. Uppgiftslämnarens tekniska- och verksamhetsmässiga förmågor varierar och påverkar möjligheter kring och önskemål om sättet att rapportera. För vissa uppgiftslämnare är den bästa lösningen en automatiserad rapportering direkt från uppgiftslämnarens system, utan manuell handpåläggning. För andra, kan ett webbgränssnitt som tillåter manuell rapportering vara att föredra. Den föreslagna portalen stödjer båda behoven.

Utgångspunkten är att all den information som uppgiftslämnaren behöver rapportera gällande vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar ska gå att rapportera i portalen för vattenkvalitet, se figur 6. Vid inläsning ska det kontrolleras att informationen följer en bestämd standard, det vill säga att all obligatorisk information finns med i rätt format tillsammans med metadata.

Ett antal förändringar bygger grunden i lösningen, jämfört med dagens hantering:

- Att inrapportering görs obligatorisk för främst dricksvattenleverantörer.
- Att uppgifter som rapporteras in kan användas av flera myndigheter och andra aktörer.
- Att informationen är standardiserad och har samma innebörd oavsett aktör.

Figur 7. Beskrivning av portalen och separat miljö för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

6.3.2 Dataanvändning

En dataanvändare är exempelvis en kontrollmyndighet eller en statlig myndighet som har behov av information som förvaltas i den rekommenderade lösningen. Den som är behörig att hämta ut och använda information loggar in i portalen. Behörighetshantering är en förutsättning för att skydda både den gemensamma informationen och ett företags egen information som har rapporterats in via portalen. Inrapporterad information kommer med hjälp av identifierings- och behörighetslösningen att vara skyddad mot obehörig insyn och spridning.

Uppgiftslämnare kan hämta sin egen inrapporterade information, både för innevarande år och för tidigare år⁴. Uppgiftslämnaren kan rätta, komplettera, förhandsgranska, korrigera och bekräfta sina uppgifter och exportera sina uppgifter för vidarebearbetning inom den egna verksamheten.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, till exempel exakta lägen för uttagspunkter, hanteras utanför denna portal i en separat miljö i enlighet med säkerhetsskyddslagen (SSL 2018:585). Lägesinformation som hanteras i portalen utgår från ett större, mindre precist geografiskt område. Information som omfattas av sekretess eller är skyddsvärd av något annat skäl såsom företags-/verksamhetkänslig information kommer endast vara tillgänglig för den som lämnat uppgiften samt berörda myndigheter.

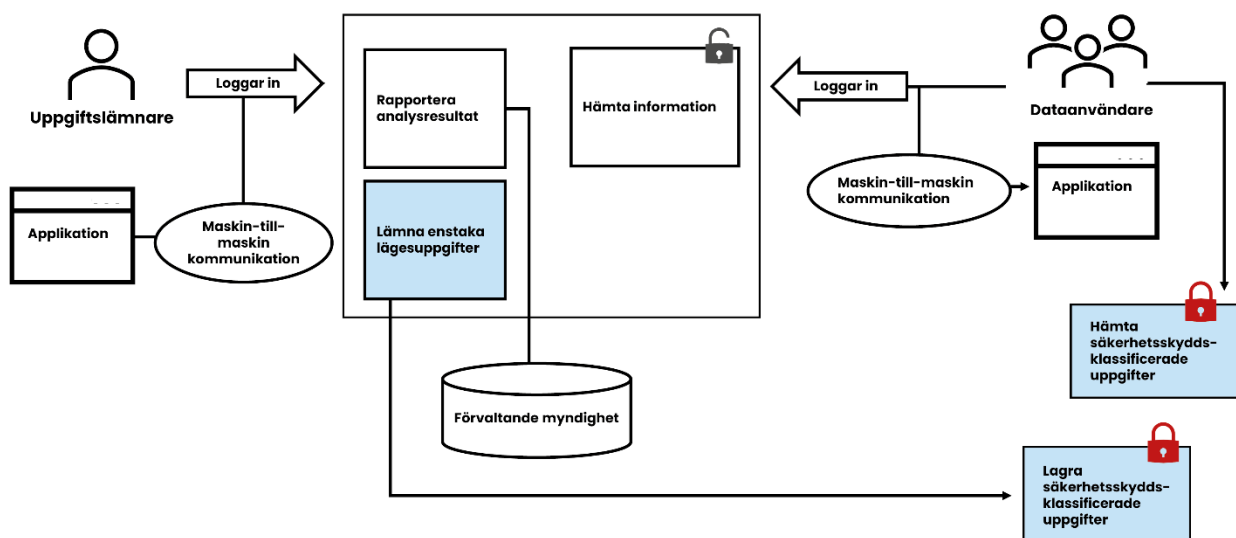
Systemet möjliggör att information som samlas in på en mycket detaljerad geografisk nivå (koordinater eller små geografiska områden) hanteras skyddat och säkert. Systemet ska också

⁴ Frågor om migrering av data tas upp i ett eventuellt utvecklingsprojekt

kunna redovisa samma information på ett sätt som är mindre exakt i dess geografiska placering. Denna hantering, som kopplar känslig information till mindre känslig information, ökar datasäkerhet och minskar nuvarande osäkerhet om vilka uppgifter som är föremål för sekretess.

6.4 Hantering av säkerhetskyddsklassificerad information

Förstudien bedömer att lägesuppgifter i form av exakta koordinater för uttagspunkter, samt råvattenkällan (ID för tillrinningsområde till uttagspunkt/vattenförekomster som används vid dricksvattenproduktion) i kombination med uppgifter om vattenförsörjningsområden kan vara skyddsvärda utifrån vad som anges i kapitel 10. För att möjliggöra delning av information som samlas in och hanteras kring prov och analysresultat kommer den inte att vara direkt kopplad till koordinater eller geografiska områden, utan vara kopplad till objekt där provtagningen har skett som i sin tur kan relateras till ett annat objekt med en mindre känslighet i dess geografiska upplösning (exempelvis vattenförekomst), se figur 7. Lägesuppgifter behöver dock samlas in framför allt för att kunna kvalitetssäkra den information som förvaltas. Portalen kommer inte samla in uppgifter om exempelvis beredningssteg i dricksvattenanläggning. Inga koordinater eller adresser för provtagningar på dricksvatten hos användare ska samlas in. Detaljer angående koordinatsystem och kopplingar mellan olika objekt i vattenförsörjningskedjan ska hanteras under det föreslagna utvecklingsprojektet för genomförande av den rekommenderade lösningen.

Figur 8. Beskrivning av flödet av skyddsvärd information till den separata lösningen för säker hantering.

Eftersom lösningen bygger på en gemensam informationsmodell kommer den information som hanteras i lösningen återigen kunna kopplas ihop med den skyddsvärda informationen hos myndigheter som har det behovet och den behörigheten.

6.4.1 Typer av skyddsvärd information

I syfte att skapa förståelse för informationshanteringen i den rekommenderade lösningen kan den skyddsvärda informationen delas in i tre kategorier:

1. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Enskilda uppgifter i lösningen kan utgöra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i klassen ”begränsat hemlig”. Vissa genom ackumulering alternativt aggregering härledda uppgifter bedöms kunna utgöra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i klassen ”konfidentiell”. För lösningens vidkommande innebär det att hanteringen av dessa uppgifter måste vara i enlighet med säkerhetsskyddslagen, både för förvaltande myndigheter och för den som rapporterar in, eftersom ett röjande av dem kan skada Sveriges säkerhet.
2. Andra sekretessbelagda uppgifter. Det kan finnas inrapporterade uppgifter som omfattas av sekretess men som inte omfattas av punkt 1 ovan.
3. Personuppgifter. Enskilda näringsidkare kan komma att rapportera in uppgifter i systemet och då ange sitt personnummer. Utöver det behandlas personuppgifter i form av inloggningsuppgifter, av vilka endast personnummer är skyddsvärda.

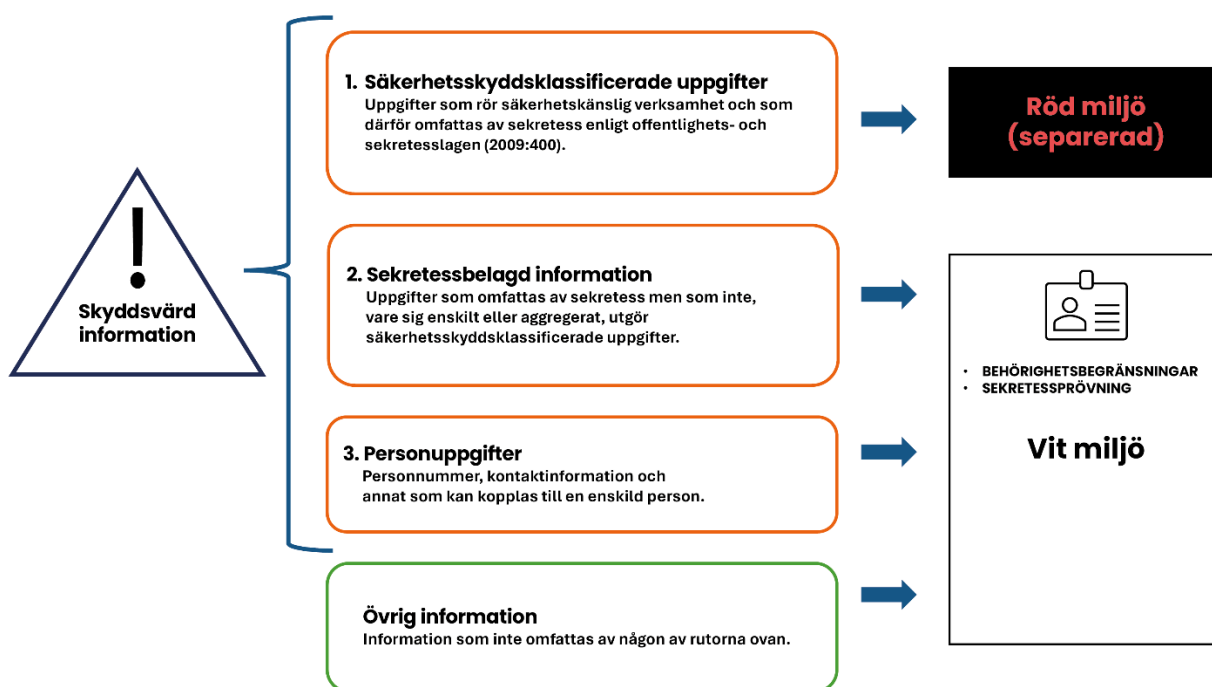
Det är uppgifterna i punkt 1 ovan som är dimensionerande för de tekniska och administrativa informationssäkerhetskraven i lösningen. Den maximala skadan ett röjande av en enskild uppgift eller en kombination av uppgifter kan orsaka Sveriges säkerhet, styr vilken säkerhetsskyddsklass som gäller för den rekommenderade lösningen och vilka kraven blir. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter hanteras endast i den skyddade miljön. Enskilda lägesuppgifter som inte utgör säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kommer krypteras och förmedlas vidare direkt till en separat miljö och inte lagras i den öppna delen av lösningen, se figur 5. På detta sätt förväntas den rekommenderade lösningen för information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar kunna möta de juridiska krav som kan ställas på informationshanteringen.

Övrig information, som inte faller in under någon av punkterna ovan, omfattas inte av sekretess och antas inte heller innehålla känsliga personuppgifter. Det riskerar därför inte att uppstå skada vare sig för allmänheten eller någon enskild person om den informationen sprids. Trots det kommer även åtkomsten till övrig information kräva behörighet.

Förstudiens bedömning är:

- Att den information som faller in under punkt 1 ovan är uppgifter om ett objekts exakta plats (koordinat eller geografiskt område), exempelvis för en vattentäkt, uttagspunkt eller dricksvattenförsörjningsområde.
- Att den sammanställda och aggregerade informationen, exklusive objekts exakta plats, inte betraktas som säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.
- Att den information som bedöms vara skyddsvärd enligt punkt 1 och 2 är av låg datavolym och har en låg uppdateringsfrekvens; årscykler snarare är dagsaktuell information.
- Att den information som är att betrakta som skyddsvärd utifrån punkt 1 ska hanteras i en separat miljö och inte lagras i den mer allmänt tillgängliga portalen, se figur 8
- Att lägesuppgifter som faller in under punkt 1, ska levereras direkt till den skyddade miljön via en manuell rutin och inte via portalen.
- Att registrering av övriga objekt med dess koordinater kan göras digitalt över internet med kryptering i enlighet med gällande kommersiella standard om det rör sig om enstaka objekt.
- Att ett lämpligt urval av informationen från den centrala lagringen sprids vidare till behöriga dataanvändare som behöver tillgång till skyddsvärd information. Denna spridning av information måste hanteras på ett adekvat och säkert sätt och hanteras i särskild ordning utanför portalen.
- Att behöriga dataanvändare ansvarar för att de tar emot, behandlar och lagrar denna information på lämpligt sätt utifrån informationens skyddsvärde.

För att få tillgång till uppdateringar av den säkerhetsskyddsklassificerade informationen (exempelvis inom ett visst område, eller för en viss typ av objekt) krävs hantering enligt en särskild process för godkännande och utlämning.

Figur 9. Beskrivning av begreppet skyddsvärd information, att det omfattar både information som är säkerhetskänslig och sekretessbelagd information. Syftet med bilden är att visa att information är skyddsvärd även om den inte placeras i röd miljö.

6.5 En miljö för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

Säkerhetsskyddsklassificeringen av den skyddsvärda informationen ställer krav på att informationen lagras separerat från den övriga informationen. Säkerhetsskyddsklassificeringen kräver en logisk separation, att informationsflödena ut och in är separerade och kontrollerade samt att det ska finnas skydd mot röjande signaler.

Logisk separation innebär att informationen sätts upp inom olika logiska zoner i ett nätverk där kommunikationen mellan zonerna generellt görs endast via medvetet öppnade gränssytor. Att informationsflödena ska vara separerade innebär att det inte går att hämta och lämna information i samma gränssyta, detta för att inte misstag ska möjliggöra åtkomst till känslig information. I detta fall kommer implementeringen att tillåta att information kan levereras till den separerade miljön men det går inte att från någon annan zon hämta ut skyddsvärdinformation. Uthämtning av skyddsvärdinformation till andra, som har rätt till den, kommer att lösas med en manuell rutin.

Att informationsflödena ska vara kontrollerade innebär att det ska ske en autentisering vid leverans och uthämtning av information för att kontrollera vem som levererar och hämtar information samt att det loggas vem, när och vad som levereras och hämtas.

Skyddet mot röjande signaler innebär bland annat att informationen inte får var tillgänglig eller transporteras över ett wifi-nät och att skärmar inte kan avläsas utanför skyddade lokaler. För att uppfylla dessa krav så behöver infrastruktur och mjukvaror sättas upp för den logiskt separerade miljön. Programvaror för lagring och förvaltning av den skyddsvärda informationen samt applikationer för utsökning i informationen behöver införskaffas eller utvecklas. Miljön får inte heller vara tillgänglig via wifi samt att det behövs en översyn vilka lokaler som kan användas för att arbeta i miljön.

6.6 Gemensam förståelse för data och dess betydelse

Utan en gemensam förståelse för data, dess betydelse och dess värde skulle den rekommenderade lösningen bygga på en skör grund. Det finns ett stort värde med enkel tillgång till standardiserad och enhetlig information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar. Standardisering möjliggör analyser för många olika aktörer och syften.

I dagens fragmenterade system, är insamlingen till flera av databaserna för data kring vatten inte komplett, vare sig vad gäller ingående variabler eller geografisk täckning. Databaserna är utformade på olika sätt, innehåller snarlika men i slutändan olika variabler, och kan inte enkelt kopplas samman. Användare av dessa data kan därför behöva lägga mycket tid på att göra egna kompletteringar. Dessutom har kraven på effektivisering inom många myndigheter ökat på senare år, med större fokus på maskinläsbara data i stället för manuell hantering, vilket ställer krav på förbättringar och enhetlighet i informationsförsörjningen.

Till exempel har Statistiska centralbyrån, SCB, för sin insamling av uppgifter om vattenvolymer noterat att enhetsfel i inrapporterade data är vanligt förekommande. Liksom att vissa fält lämnats tomma, trots att dricksvattenleverantörerna vid uppföljande fråga visat sig ha efterfrågad information. En orsak till detta är troligen den brist på gemensamma standarder som finns idag, där dricksvattenleverantörer deltar i flera rapporteringar där efterfrågade uppgifter är snarlika men ändå skiljer sig åt, till exempel i fråga om definitioner och enheter. Ett system baserat på principen *en uppgift en gång*, som bygger på överenskomna definitioner och modeller, bör kunna bidra till att avhjälpa detta problem.

Informationen, som lagras centralt, har lång giltighet och lagras i långa tidsserier som möjliggör olika typer av analyser. Definitioner och tillgång till data måste hanteras över många organisationer och över lång tid, för att säkra kontinuitet och minska risken för osäkerheter och brister i data i framtiden.

Liksom dataförsörjningen kring vatten i övrigt finns ett stort behov av harmonisering av principer för informationsklassning, sekretess och annat skydd av värdefull information. Till exempel har

SCB vid sina kontakter med dricksvattenleverantörerna noterat att det saknas en gemensam linje mellan de olika dricksvattenleverantörerna om vilka uppgifter som är föremål för sekretess och datasäkerhet. Ett gemensamt system skulle påskynda och förbättra samordning, tillgång och användning av skyddsvärd information.

6.7 Förvaltningsmyndigheter

Förvaltning krävs för att säkra att teknik och information kan hanteras över tid. Från en teknisk synvinkel behövs förvaltning och uppdateringar av plattformen och applikationen, samt kommunikation däremellan och med användargrupper. Uppdateringar och revideringar av regler kring vilken information som behövs, skyddsvärdet av densamma och vilken aggregering av information som tillåts, kräver sakkunskap om informationens sammanhang och innebörd.

Förvaltningsorganisationen måste därför bestå av både teknisk kompetens och verksamhetskompetens.

6.7.1 Gemensamt förvaltningsansvar

Förstudien föreslår att myndigheterna får gemensamt förvaltningsansvar. Livsmedelsverket föreslås ansvara för portalen för insamling och uttag av data samt koordinering mot intressenter och SGU ansvara för datalagring av den separata miljön för säkerhetskyddsklassificerad information samt lagring av övrig information.

I ett delat förvaltningsansvar kan myndigheternas olika kompetenser och olika utarbetade kanaler tillvaratas. Livsmedelsverket får garanterad tillgång till informationen för att kunna utföra sitt uppdrag som beredskapsmyndighet. För det fall SGU utses som beredskapsmyndighet får myndigheten också tillgång till informationen. Det skapar förutsättningar för en långsiktig förvaltning. Förslaget balanserar risker i både uppbyggnadsfasen och driften samt stärker samverkan mellan myndigheterna genom att använda respektive myndighets styrkor. Det är även viktigt att poängtera att lösningsförslaget förutsätter en långsiktig finansiering och en ekonomisk robusthet, vilket kan garanteras om två myndigheter kan dela på bördan.

6.7.2 Alternativt förvaltningsansvar

Tidigt i processen uteslöts alternativet att lägga förvaltningsansvaret på någon annan myndighet. Detta eftersom SGU och Livsmedelsverket har till uppgift att tillhandahålla information och/eller rapportera information till EU och får därför anses vara bäst lämpade att också förvalta informationen.

Vidare har förstudien gjort en översiktlig bedömning av konsekvenserna av att lägga förvaltningsansvaret på endast en myndighet och om ansvarig i så fall ska vara Livsmedelsverket alternativt SGU. Förstudien konstaterar att båda myndigheterna skulle behöva utveckla sin

verksamhet för att fullt ut ensamma ansvara för förvaltningen av den föreslagna lösningen. Livsmedelsverket har upparbetade kontakter med dricksvattenleverantörerna, laboratorierna och kontrollmyndigheterna, men behöver ett utvidgat mandat för att kunna ansvara för förvaltningen. Livsmedelsverket har ett stort behov av tillgång till den information som kommer att förvaltas i portalen och som behövs för att kunna fullgöra ansvaret som sektorsansvarig myndighet inom beredskapsområdet. SGU bedöms ha tillräckligt mandat för att hantera både råvatten- och dricksvattendata för både yt- och grundvatten. Myndigheten har vissa upparbetade kontakter med dricksvattenleverantörerna, främst kopplat till den insamling av råvattendata som sker via SGU:s Vattentäcksarkivet. Myndigheten har stor erfarenhet av att arbeta med säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i en kontrollerad IT-miljö. Livsmedelsverket har dock en begränsad erfarenhet att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. SGU pekas i flera utredningar ut som blivande beredskapsmyndighet, och har ur det perspektivet stort behov av garanterad tillgång till information för att kunna utföra sitt uppdrag. För ytterligare konsekvenser om förvaltningsansvaret läggs på en av myndigheterna, se avsnitt 12.2.

6.8 Samarbetsorganisation

En gemensam syn kring informationen och dess värde bygger grunden för tillit, inrapportering och användning. Därför föreslås att en samarbetsorganisation skapas, som tillsammans med de förvaltande myndigheterna, arbetar för och samarbetar kring data och dess hantering i vardag och i kris. Samarbetsorganisationen kan bestå av representanter från uppgiftslämnare, myndigheter och andra organisationer som är dataanvändare. Organisationens exempelvis utgöra en grupp eller ett uppdrag under redan etablerade grupper med liknande uppdrag. Gruppens huvudsyfte är att bidra med sin erfarenhet och kontaktnät för att främja koordinering av definitioner, modeller, lösning och handhavande kring den gemensamma informationen.

7 Kostnadsuppskattning av rekommenderad lösning

Förstudien har tagit fram grova kostnadsuppskattningar för den rekommenderade lösningen som inkluderar både kostnader för utveckling, införande, drift och förvaltning. Analysen har inte tagit hänsyn till alternativkostnader, det vill säga kostnader som skulle finnas eller uppstå om ingen lösning skulle införas. Kostnadsuppskattningarna innehåller endast kostnader som är förknippade med den rekommenderade lösningen. Möjliga besparingar har inte kvantifierats men konsekvenser av genomfört förslag beskrivs i kapitel 13. Grova kostnadsuppskattningar avseende införandet av lösningen har även tagits fram per aktör, för uppgiftslämnare inklusive laboratorier. Dessa uppskattningar inkluderar engångskostnader för att anpassa verksamhetssystemen för att kunna kommunicera med portalen samt rutiner och information för att ta den rekommenderade lösningen i bruk. För att skapa en mer exakt ekonomisk plan för projektet krävs ytterligare samråd och analys tillsammans med både dricksvattenleverantörer och berörda myndigheter. Införandekostnader för dataanvändare är svårare att uppskatta, då det beror på om dataanvändare ämnar göra automatiska kopplingar med hjälp av API:er eller endast vill kunna hämta ut information. Behoven och eventuella kostnader behöver analyseras vidare och har därför inte inkluderats i kostnadsuppskattningarna per aktör.

Observera att kostnadsuppskattningarna inte tar hänsyn till de kostnader som kan uppstå för dricksvattenleverantörer, myndigheter eller andra aktörer i samband med deltagande i det föreslagna utvecklingsprojektet eller i samarbetsorganisationen. Likaså inkluderas inte kostnader för de mer verksamhetsspecifika behoven som respektive myndighet har när det gäller sammanställning och analys av information. Dessa specifika behov och eventuella kostnader ingår inte i den framtagna kostnadsuppskattningen.

7.1 Kostnadsuppskattning för förvaltande myndigheter

Förstudien har grovt uppskattat kostnaderna⁵ för framtagande och realisering av den rekommenderade lösningen till:

- Ca 70–80 miljoner kronor för ett utvecklingsprojekt på ca 2 år.
- Ca 10–15 miljoner kronor över en tidsperiod om 2–4 år för att införa systemet (stöd till uppgiftslämnare).

⁵ Inklusive utveckling av portal och hantering av säkerhetskänslig information

- Ca 10–15 miljoner kronor i årliga löpande drifts- och förvaltningskostnader för förvaltande myndigheter, det vill säga för SGU och Livsmedelsverket.

Baserat på förslaget om gemensamt förvaltningsansvar fördelas de summerade kostnaderna mellan SGU och Livsmedelsverket, enligt nedan.

Tillfällig anslagshöjning (avskrivning och införande):

- SGU: 17 miljoner kronor per år 2026 och 2027 samt 16 miljoner år 2028.
- Livsmedelsverket: 5 miljoner kronor 2025 samt 11 miljoner per år 2026–2029.

Nyupplåningar av investeringar 2025–2026 tas på respektive myndighets låneram och skrivs av efterföljande år.

Permanent anslagshöjning (förvaltning):

- SGU: 5 miljoner kronor 2026, därefter årligen 10 miljoner kronor.
- Livsmedelsverket: 2,5 miljoner kronor 2026, därefter årligen 5 miljoner kronor.

7.2 Kostnadsuppskattning för uppgiftslämnare

För de dricksvattenleverantörer som väljer en automatiserad koppling till portalen kommer det att krävas en insats dels för att standardisera informationen, dels för att utveckla och testa överföring av uppgifter. Storleken på insatsen kommer att variera. Flertalet dricksvattenleverantörer kommer exempelvis att anlita ett laboratorium för att rapportera in uppgifter. Eftersom antalet laboratorier är få kan en insats eventuellt vara till gagn för många dricksvattenleverantörer. För kommuner och leverantörer med egna laboratorium och LIMS (Laboratoriets Information Management System), behöver en analys av behovet av stöd göras. Respondenter i remissen har dock framhållit att de som har egna laboratorier och ska koppla ihop sitt system med portalen rimligen kommer att ha en högre införandekostnad. Existerande standarder för informationsöverföring från laboratorier, såsom Interlab 4, pekas ut som en grundplatta när arbetet för standardiseringen utvecklas. Vidare har respondenter i remissen poängterat att omställningsförmågan kan variera mellan olika dricksvattenleverantörer, exempelvis kan kostnaderna bli större för mindre leverantörer som kan tänkas ha lägre tillgång till expertis och mindre utrymme att ställa om.

Förstudien har grovt uppskattat införandekostnaderna⁶ för uppgiftslämnare till:

- Ca 100 000–200 000 kronor per aktör för uppgiftslämnare (utan laboratorier). Kostnadsspannet omfattar kostnader för utbildning, mappning mot standard och att implementera framtagna rutiner.
- Ca 200 000–400 000 kronor per aktör för laboratorier eller dricksvattenleverantörer med eget laboratorium. Kostnadsspannet avser kostnader för att koppla ihop sitt verksamhets-system mot portalen med hjälp av API:er. Det omfattar kostnader för utbildning, mappning mot standard och att implementera framtagna rutiner, samt extern kommunikation.

Ovan belopp ska ses som preliminära och kan komma att revideras bland annat efter ytterligare detaljerade diskussioner med berörda.

Beräkning av förvaltningskostnaderna för uppgiftslämnarna uppskattas vara densamma som kostnaderna för nuvarande inrapportering av uppgifter. Det tillkommer en mindre årlig kostnad för uppdateringar som behövs när standarden byggs ut eller förändras.

⁶ Inklusive anslutning till portalen och utbildning av användare

8 Behörighet att samla in information

För att en myndighet ska få kräva in, förvalta och tillhandahålla information behöver den behörigheten finnas uttryckt i myndighetens instruktion eller pekas ut i annan lagstiftning.

8.1 SGU

Av förordningen (2008:1233) med instruktion för SGU framgår att myndigheten ska samla in geologisk information, det vill säga information om mark och grundvatten, samt lagra och tillhandahålla sådan information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndigheten ska i detta syfte bedriva en behovsstyrd insamling av grundläggande geologisk information samt förvalta och utveckla insamlad information i syfte att göra den tillgänglig och lätt att använda. Inom miljöövervakningen bidrar råvattenundersökningarna med en stor mängd värdefull information om grundvattenkvaliteten. För att kunna utvärdera råvattenkvaliteten behövs även uppgifter om vattentäkter och dricksvattenanläggningen. SGU har därför behörighet att samla in information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar.

Vad avser insamling och förvaltning av dricksvattendata följer det av SGU:s ansvar dels inom vattendirektivet, dels inom nya delar i dricksvattendirektivet. I vattendirektivet anges exempelvis att en god ytvatten- och grundvattenkvalitet ska bidra till att säkerställa försörjningen av dricksvatten till befolkningen. Dricksvattendirektivet implementerades i svensk lagstiftning den 1 april 2024, bland annat genom förändringar i vattenförvaltningsförordningen. Som en följd av dricksvattendirektivet tydliggörs nya krav på samordnad riskbedömning i tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten. SGU är föreskrivande myndighet för grundvatten. Majoriteten av Sveriges dricksvattenanläggningar utgörs av grundvattenuttag (cirka 70 procent) och råvattenundersökningarna ger stor mängd värdefull information om grundvattenkvaliteten. Då antalet ytvattenuttag för dricksvattenproduktion är betydligt färre är grundvattenuttag kan även information om ytvatten som råvatten inkluderas i SGU:s bemyndigande. En insamling och förvaltning av information rörande råvatten från både ytvatten och grundvatten samt dricksvattenanläggningar kan således sägas ingå i SGU:s myndighetsuppdrag.

8.2 Livsmedelsverket

På nationell nivå ansvarar Livsmedelsverket för frågor som rör dricksvattenkvaliteten, dricksvattenanläggningar och vattenförsörjning. Livsmedelsverket har inskrivet i sin instruktion (förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket) att samordna det nationella arbetet med dricksvattenanvändningen i Sverige särskilt när det gäller anpassningar till klimatförändringar, samt kris- och beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning. Vidare ska

Livsmedelsverket leda en nationell vattenkatastrofgrupp som kan anlitas av berörda aktörer för att bistå vid samordning av operativa insatser och med expertstöd vid akuta situationer relaterade till kommunalt dricksvatten. Livsmedelsverket är sektorsansvarig myndighet för livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Det innebär bland annat att Livsmedelsverket ska stödja och samordna myndigheterna som ingår i den egna sektorn. Det betyder också att Livsmedelsverket har ansvar för att samordna sektorns arbete med det som görs i andra beredskapssektorer. Livsmedelsverket ska kunna ge en samlad lägesbild av situationen inom hela sektorn och de funktioner som ingår i den. Livsmedelsverket ska även ge underlag till regeringen inför beslut om prioriteringar vid kris och höjd beredskap.

Därutöver ansvarar Livsmedelsverket för en del av rapporteringarna till EU. Delar av nyheterna i dricksvattendirektivet är implementerat i Sverige genom Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12).

Livsmedelsverkets instruktion saknar skrivningar om insamling, lagring och tillhandahållande av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar som samlas in i tillrinningsområde till uttagpunkt för dricksvatten. Det pekas inte heller ut i någon annan lagstiftning.

9 Behov av författningsändringar

I detta kapitel redogörs för behov av författningsändringar med motivering och lagförslag med tillkommande författningskommentar med mera.

9.1 Utvidgat mandat för Livsmedelsverket

Livsmedelsverket har, som angetts i avsnitt 8.2 idag inte mandat att kräva in och tillhandahålla information från råvattenundersökningar som samlas in i tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten. Eftersom det nya direktivet ställer krav på råvattenundersökningar och en säker metod för riskbedömning och riskhantering gällande vattenförsörjningssystemet, behöver Livsmedelsverkets myndighetsuppdrag därför utvidgas för att myndigheten ska ha rätt att samla in och tillgängliggöra råvattenundersökningar som härrör från tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten.

9.2 Inget behov av nya sekretessbestämmelser

Utifrån den behovsinventering som genomförts i förstudien och vad som framkommit vid genomgång av den information som kommer att förvaltas i den rekommenderade lösningen finner förstudien att det inte har framkommit något behov av att ta fram förslag på att komplettera Offentlighets och sekretesslagen (OSL 2009:400) med ytterligare någon sekretessbestämmelse. Förstudien lägger därför inte fram något sådant förslag.

9.3 Behov av lag för rapporteringsskyldighet för dricksvattenleverantörer

Behovet av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar som redovisats under avsnitt 4.2 och i bilaga 4, är stort. Råvattendata och uppgifter om vattentäkten och dricksvattenanläggningen samlas idag in frivilligt från dricksvattenleverantörerna av SGU. Informationen är inte fullständig, bland annat på grund av att alla dricksvattenleverantörer inte lämnar information och den information som rapporteras in inte alltid är komplett. Dessutom varierar det hur ofta dricksvattenleverantörerna uppdaterar och kvalitetsgranskar den inrapporterade informationen. SGU lägger idag mycket tid och resurser på manuell kvalitets-säkring av den information som rapporteras in samt på förvaltning av informationen. Den befintliga lagstiftningen ger inte stöd att kräva obligatorisk inlämning av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar från dricksvattenleverantörerna och den ger inte heller stöd för att kräva digital inlämning i första hand.

De kommunala kontrollmyndigheterna ska varje år rapportera in en delmängd av information om sina registrerade anläggningar till Livsmedelsverket. Rapporteringen görs enligt LIVSFS 2009:13 om rapportering och vissa andra skyldigheter för kontrollmyndigheter. Genom denna rapportering kommer en viss del av information in till Livsmedelsverket, bland annat information om registrerade anläggningar och dess riskklassningar. Livsmedelsverket kan inte kräva in ytterligare information från kontrollmyndigheterna, utöver vad dessa myndigheter har kontrollansvar över. Livsmedelsverket får exempelvis inte kräva in analysdata på råvatten, vattenförsörjningsområde, antal anslutna personer, eller vattenuttag. Det finns idag inte heller någon möjlighet att kräva in uppgifterna direkt från primärkällan, det vill säga från dricksvattenleverantörerna. Om så sker genomförs insamlingen av informationen från dricksvattenleverantörerna på frivillig väg. Sammantaget innebär det att insamlingen av information därför har många brister, vilket påverkar Sveriges möjligheter att få ett tillräckligt underlag för att rapportera till EU.

I utredningen ”En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet” (SOU 2021:81) föreslogs att insamling av råvatten- och dricksvattendata skulle göras via kommunala kontrollmyndigheter och från dem rapporteras till Livsmedelsverket. Informationen skulle då komma från en sekundärkälla och inte direkt från dricksvattenleverantörerna som är primärkällan. Det förslaget innebär att kontrollmyndigheterna dessutom skulle behöva samla in mer uppgifter än vad som täcks av deras kontrolluppgifter. Det har kontrollmyndigheterna inte mandat enligt lag att göra idag och det skulle även kräva extra resurser från dem, både när det gäller att samla in och hantera information och när det gäller att rapportera till Livsmedelsverket.

Med den nya lagändringen i livsmedelslagen (2006:804) och i 34 b § i Livsmedelsförordningen 2024:133 finns det krav om att den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten ska lämna de uppgifter till Livsmedelsverket som myndigheten behöver för att fullgöra sitt uppdrag för rapportering enligt 34 a §. Författningsändringen trädde i kraft den 1 april 2024. Författningstexten begränsar kravet på rapporteringen till de uppgifter som behövs för att utföra rapportering enligt artikel 18.1 c–e i dricksvattendirektivet. Bemyndigandet till regeringen i det framlagda förslaget kan eventuellt ge Livsmedelsverket möjlighet att samla in ytterligare information, men begränsningen i lagtexten innebär att informationen inte är tillräcklig för Livsmedelsverkets totala behov av uppgifter som behövs för dricksvattenrapporteringen till EU. I april publicerade Europiska Miljöbyrån (EEA) vägledningen till dricksvattenrapportering som från EU-kommissionen fastställdes. Vägledningen visar på tillägg av ytterligare uppgifter än vad medlemsstaterna har för skyldighet att rapportera enligt artikel 18.1 c–e i dricksvattendirektivet.

Exempel på de ytterligare uppgifterna är vattenförsörjningsområden, vattenförsörjningsområdets spatiala data, antal försörjda personer, antal producerade volymer för att uppfylla rapporteringskraven med mera. Bemyndigandet som har lämnats till Livsmedelsverket i de genomförda

ändringarna omfattar inte all information som rapporteringen kräver och ger inte heller en rätt att samla in uppgifter om råvattenundersökningar.

Som angetts i avsnitt 4.2 underlättar tillgången till mer samlad och kvalitetssäkrad information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar arbetet med miljömålsuppföljningar, riskanalyser, vattenförvaltningens riskbedömningar och statusklassificeringar, statistik om dricksvattenkvalitet och kvantitet, vattenuttagssammanställningar samt åtgärder för säkrad dricksvattenproduktion.

Förstudien gör därför bedömningen att befintlig lagstiftning behöver kompletteras.

9.3.1 Förslag till lag om obligatorisk rapporteringsskyldighet för dricksvattenleverantörer

Förstudiens förslag är att införa en ny reglering som gör det obligatoriskt för dricksvattenleverantörer att rapportera in informationen. Regleringen kan göras på lag- och förordningsnivå. Ansvaret för att rapportera in information skulle då ligga hos den verksamhet som är ansvarig för att ta fram informationen, primärkällan, det vill säga dricksvattenleverantören.

Genom att dricksvattenleverantörerna ansvarar för inrapportering av informationen minskar risken för förvanskning av information jämfört med om inrapportering skulle göras via sekundärkällan, det vill säga kontrollmyndigheterna, eller i tredje hand via vattenmyndigheterna. Dessutom innebär lagförslaget i denna förstudie att samtliga dricksvattenleverantörers rapportering från genomförda undersökningar sker till den rekommenderade lösningen. Kontrollmyndigheterna erbjuds möjlighet att hämta nödvändig informationen, i stället för att kontakta respektive dricksvattenleverantör. Nu framlagt lagförslag kompletterar befintlig lagstiftning.

Dricksvattenleverantörerna kan delegera till laboratorierna (via exempelvis avtal) att rapportera in analysresultat för råvatten- och dricksvattenanalyser direkt i portalen. Ägarskapet för informationen, och ansvaret för att den information som rapporteras in är korrekt, kommer fortsatt ligga på dricksvattenleverantörerna och är inte möjlig att överlåta.

Om det införs en skyldighet för dricksvattenleverantörerna att rapportera befintlig information av genomförda undersökningar skulle det ge en ökad insamlingseffektivitet och förutsättningar för en mer samlad information jämfört med nuvarande situation. Det skulle även vara möjligt att ställa krav på inrapporteringsformat och standard, exempelvis att rapporteringen i första hand ska göras digitalt, vilket ytterligare skulle bidra till en förenklad inrapportering. Förslaget innebär även att lagförslaget översiktligt specificerar vilken information som ska rapporteras, samt när och hur rapporteringen ska genomföras. Förslaget ställer krav på inrapportering av befintlig information, men ställer inte krav på att ytterligare övervakning och kontroller behöver genomföras.

Framlagt förslag är en lag där preciseringarna läggs i den underliggande lagstiftningen, såsom förordning och föreskrift. Det ger en ökad flexibilitet jämfört med att i lag ange till exempel vilken information som ska lämnas och vem som ska lämna information och undantag. Det underlättar också införandet av nya krav från EU. Genom att större delen av detaljerna specificeras i en föreskrift, ges den föreskrivande myndigheten även bättre förutsättningar att vägleda.

9.3.2 Lagförslaget

Svensk författningssamling

Lag om uppgiftsskyldighet för dricksvattenleverantörer m.m.

SFS 202X:XXX

Utkom från trycket
den 202X

Utfärdad den dag månad år.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

1 § Den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten ska lämna de uppgifter som behövs för att bedöma och hantera risker inom tillrinningsområde till uttagpunkter samt för försörjningssystem för dricksvatten.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska samla in och sammanställa de uppgifter som avses i första stycket.

2 § Uppgifterna enligt 1 § ska lämnas löpande eller, om det med hänsyn till uppgifternas art är lämpligare, årligen, eller med annat intervall.

3 § Den myndighet som avses i 1 § andra stycket får meddela de förelägganden som behövs för att 1–2 §§ ska efterföljas. Föreläggandena får förenas med vite.

4 § Beslut om föreläggande enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag månad år.

På regeringens vägnar

9.3.3 Konsekvenser av fördröjd lagändring

Informationen riskerar att inte bli tillräcklig om insamlingen fortsatt bygger på frivillighet eller enbart bygger på den information som kontrollmyndigheterna samlar in från dricksvattenleverantören. Det kommer att försämrade förutsättningarna för Sveriges rapportering till EU, exempelvis enligt ramdirektivet för vatten med tillhörande direktiv och det nya dricksvattendirektivet. Det rekommenderade lösningsförslaget skapar förutsättningar för ett förbättrat kunskapsunderlag, som i sin tur även bidrar till Sveriges beredskapsförmåga.

Det är önskvärt att lagstiftningen är genomförd innan införandet av den rekommenderade lösningen, men uppstart och drift av den rekommenderade lösningen är inte avhängig att lagstiftning finns på plats när den tas i bruk. Investeringen i den rekommenderade lösningen får större nytta om den av förstudien föreslagna författningsändringen genomförs.

9.3.4 Konsekvenser av uteblivet krav på rapportering

Om samtliga dricksvattenleverantörer som lämnar information om råvatten, dricksvatten, vattentäkter och dricksvattenanläggningar frivilligt skulle börja rapportera in samtliga uppgifter av önskvärd kvalitet skulle den föreslagna regleringen inte behövas. Förstudien bedömer dock det som mycket osannolikt, med beaktande av hittillsvarande erfarenheter. Det innebär att både kvaliteten på informationen och kvantiteten, det vill säga mängden information, förväntas fortsatt variera och vara ofullständig om lagförslaget inte genomförs.

9.3.5 Författningskommentar

1 §

Bestämmelsen är en del av genomförandet av det nya dricksvattendirektivet, uppfyllande av kraven i ramdirektivet för vatten och grundvattendirektivet med tillhörande direktiv. Bestämmelsen gör det möjligt för den eller de myndigheter som regeringen bestämmer att föreskriva om skyldigheten för den som levererar dricksvatten att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma och hantera risker inom tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten samt för försörjningssystem för dricksvatten. Överväganden till varför lag om obligatorisk rapporteringsskyldighet för främst dricksvattenleverantörer behöver införas återfinns under avsnitt 9.3.

3 §

Den myndighet som ska samla in uppgifterna enligt lagen, ges möjlighet att kräva in dem vid vite. Vite beslutas enligt lagen (1985:206) om vite. Vite innebär i förlängningen och under de förutsättningar som följer av viteslagen en garanti för att uppgifterna faktiskt ges in. Det medför en ökad benägenhet hos dricksvattenleverantörerna att följa kraven på rapportering, eftersom de kan utgå ifrån att andra leverantörer också kommer fullgöra sin rapportering.

10 Informationsutbyte, sekretess och skyddsvärda data

Allmänhetens tillgång till myndigheters uppgifter styrs i första hand av tryckfrihetsförordningen (TF) och offentlighets- och sekretesslagen (OSL). För sekretessreglerade uppgifter som dessutom är av betydelse för Sveriges säkerhet kan även säkerhetsskyddslagen (SSL) bli tillämplig. I detta kapitel redovisas gällande rätt på området i relevanta delar, bedömningar av förekommande uppgifter och vissa överväganden och förslag som förstudien landat i.

10.1 Offentlighet och sekretess

I detta avsnitt redogörs först för hur TF förhåller sig till datorlagrade uppgifter i allmänhet, därefter hur samma regelverk påverkar hanteringen av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar, samt slutligen hur sådan information skyddas av sekretess och under vilka förutsättningar informationen ändå kan delas mellan myndigheter.

10.1.1 Tryckfrihetsförordningen och datorlagrade uppgifter

En handling är en bärare av uppgifter. I TF definieras handling som en framställning i skrift eller bild eller en upptagning (2 kap. 3 § TF). Skillnaden mellan en framställning och en upptagning är att en framställning kan uppfattas utan tekniska hjälpmedel, medan en upptagning är beroende av ett tekniskt hjälpmedel för att kunna uppfattas eller förstås. Upptagningar förekommer i två former, som färdiga elektroniska handlingar och som upptagningar för automatiserad behandling. Den förra formen utgörs av till exempel e-post, PDF-filer, sms med mera, medan den senare utgörs av en datorlagrad informationsmängd bestående av en konstellation av sakligt och logiskt sammanhängande uppgifter⁷. Vid datorlagring av information är varje sådan konstellation, oavsett storlek, att anse som en handling (2 kap. 3 § TF). Trots att informationsmängden är att anse som en handling kan den, genom sammanställning av uppgifter i informationsmängden eller av uppgifter från olika informationsmängder, ge upphov till ett oräkneligt antal potentiella elektroniska handlingar (2 kap. 6 § 2 st. TF). En sådan potentiell handling är att anse som förvarad hos myndigheten om den kan göras tillgänglig med rutinbetonade åtgärder, och inte innehåller personuppgifter på ett sådant sätt att den inte får göras tillgänglig (2 kap. 7 § TF).

För att en handling ska vara allmän krävs att den förvaras hos en myndighet och är att anse som antingen inkommen till eller upprättad hos en myndighet (2 kap. 4 § TF). En datorlagrad

⁷ se prop. 1975/76:160 s. 90

informationsmängd anses förvarad hos en myndighet om den är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt (2 kap. 6 § TF). Har informationsmängden gjorts tillgänglig för en annan myndighet på detta sätt, anses den på motsvarande vis inkommen till den myndigheten (2 kap. 9 § TF). En datorlagrad informationsmängd som fortlöpande uppdateras med tillkommande uppgifter torde anses upprättad antingen när den gjorts tillgänglig för annan eller när den miljö som den hanteras i färdigställts för införande (2 kap. 10 § 2 st. 1 p. TF).

För datorlagrade informationsmängder kan det krävas särskild programvara för att tillgängliggöra innehållet. Av betydelse för bedömningen om sådana upptagningar är att anse som förvarade hos, respektive inkomna till en myndighet är om myndigheten själv har tillgång till den programvaran för att ta del av informationen. Under senare år har utvecklingen gått mot att fler och fler informationsmängder görs tillgängliga, såväl för allmänheten som för andra myndigheter, bland annat genom så kallade API:er.

I vissa fall kan en datorlagrad informationsmängd förvaras hos en myndighet endast som ett led i en teknisk bearbetning eller teknisk lagring för någon annans räkning. Den anses då, enligt ett undantag i 2 kap. 13 § TF, inte utgöra allmän handling hos den myndigheten (jämför även 2 kap. 9 § 3 st. TF).

10.1.2 Allmän handling och råvatten- och dricksvattendata

Den rekommenderade lösningen innebär att skapa en bestående konstellation av sakligt och logiskt sammanhängande uppgifter. Denna konstellation utgör en allmän handling i form av en upptagning för automatiserad behandling, som i sin tur kan resultera i ett stort antal potentiella handlingar i form av sammanställningar av uppgifter ur konstellationen. Antalet möjliga sammanställningar och om de kan tas fram genom rutinbetonade åtgärder blir beroende av den tekniska lösningen och vilka funktioner som byggs in i den.

Oavsett om informationen görs tillgänglig genom ett API eller något annat sorts gränssnitt, kommer den utgöra en handling som är tillgänglig för den användande myndigheten med ett tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv använder. Genom att tillse att varje myndighet endast har tillgång till den del av informationen som myndigheten är i behov av, begränsas dock omfattningen av den upptagning som kan anses förvarad hos respektive myndighet.

Upptagningen, eller olika varianter av den, kommer således vara att anse som inkommen till den myndighet som får tillgång till den, och upprättad hos den eller de myndigheter som förvaltar den. Om förvaltande myndigheter har teknisk möjlighet och administrativ rätt att själva använda informationen kan den inte anses falla in under undantaget i 2 kap. 13 § 1 st. TF.

10.1.3 Sekretess och delning av information

Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan dock begränsas genom sekretess, som innebär ett förbud att muntligen eller på annat sätt röja uppgifter. Bestämmelser om sekretess finns i OSL. Sekretess delas i OSL in i två huvudtyper; sekretess till skydd för allmänna intressen och sekretess till skydd för enskilda intressen.

Information som ska förvaltas i den rekommenderade lösningen kan omfattas av flera sekretessbestämmelser. De två bestämmelser av tydligast relevans för denna information torde dock vara 15 kap. 2 § och 18 kap. 13 § OSL, vilka är två sekretessbestämmelser som gäller till skydd för allmänna intressen. Båda dessa bestämmelser gäller hos alla myndigheter. Sekretess gäller för uppgift som rör verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs (15 kap. 2 § OSL). En säker tillgång till dricksvatten är av stor vikt både i krig och i fredstid. Uppgifter som om de röjs kan skada den tillgången omfattas därför av sekretess enligt bestämmelsen.

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till en myndighetsverksamhet som består i risk- och sårbarhetsanalyser avseende fredstida krissituationer, planering och förberedelser inför sådana situationer eller hantering av sådana situationer, om det kan antas att det allmännas möjligheter att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgiften röjs (18 kap. 13 § OSL). Denna bestämmelse omfattar i fråga om uppgifter om vattenförsörjning samma område som 15 kap. 2 §, men skyddar uppgifterna även vid fredstida krissituationer.

Om en uppgift förekommer i en informationsmängd som är allmän handling hos flera myndigheter är det den myndighet som uppgiften begärs ut ifrån som också ska lämna ut uppgiften (6 kap. 4 § OSL).

Sekretess gäller som huvudregel även mot andra myndigheter, även för en uppgift som omfattas av samma sekretessbestämmelse hos båda myndigheterna (8 kap. 1 § OSL). För att dela sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter krävs därför en tillämpning av en sekretessbrytande bestämmelse.

10 kap. OSL innehåller ett antal sekretessbrytande bestämmelser. För delning av sekretessbelagd råvatten- och dricksvattendata är det framför allt generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL som blir aktuell. Den innebär att en sekretessbelagd uppgift som finns hos en myndighet får lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. En förutsättning för bestämmelsen tillämpning är att utlämnandet inte får strida mot lag eller förordning.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett antal ärenden uttryckt att utlämnanden av uppgifter med stöd av denna bestämmelse inte får göras slentrianmässigt (se till exempel JO 2013/14, sidan 230) men i förarbetena till den äldre sekretesslagen framhölls att utlämnande i undantagsfall kan göras rutinmässigt.

Att sekretess som huvudregel gäller även mellan myndigheter motiveras framför allt med att det kan vara nödvändigt för att skydda den enskildes integritet. Det undantag från denna huvudregel som generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL innebär kan tillämpas på många olika slags uppgifter hos olika myndigheter. Information som ska ingå i den rekommenderade lösningen saknar allt som oftast bäring på frågor om den enskildes integritet. Vidare har de myndigheter som använder informationen ofta ett starkt behov av uppgifterna, såsom författningsreglerade krav och rapporteringar. Slutligen bibehålls sekretessen även om ett utlämnande görs med stöd av bestämmelsen, eftersom sekretessen för dessa uppgifter gäller även hos mottagande myndigheter.

Sammantaget torde det ovan redovisade innebära att det är möjligt att rutinmässigt dela centraliserad information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar genom en lösning med ett gränssnitt som både utlämnande och mottagande myndigheter använder sig av.

Det är upp till varje myndighet som hanterar en uppgift i en handling som är allmän hos myndigheten att vid ett utlämnande bedöma om det föreligger sekretess för uppgiften. För att skydda uppgifter som behöver skyddas, och undvika att skydda uppgifter som inte ska skyddas, är det dock av stor vikt att den eller de myndigheter som samlar in och tillhandahåller större informationsmängder vägleder andra myndigheter som använder informationen kring vilka uppgifter som är sekretesskänsliga och varför. Insamlade myndigheter kan till skillnad från användande myndigheter ha tillgång till hela informationsmängden och utifrån det ha en bättre helhetssyn för känsligheten hos bland annat enskilda informationsslag.

10.2 Säkerhetsskydd, informationssäkerhet och informationshantering

Säkerhetsskydd innebär att den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot ska skyddas. En myndighet som hanterar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter bedriver enligt säkerhetsskyddslagen, SSL, säkerhetskänslig verksamhet och omfattas därför av lagens tillämpning. Lagen ställer krav på att ett informationssystem innan det tas i drift vidtar säkerhetsåtgärder inom områdena informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet (2 kap. 2–4 §§ SSL).

Säkerhetsskyddsklassificerade är uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt OSL (1 kap. 2 § SSL). Uppgifter som omfattas av sekretess enligt

15 kap. 2 § OSL utgör alltid säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Även uppgifter som omfattas av sekretess enligt 18 kap. 13 § OSL kan röra säkerhetskänslig verksamhet och kan därför utgöra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter⁸. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter delas i sin tur in i säkerhetsskyddsklasser utifrån den skada som ett röjande av uppgiften kan medföra för Sveriges säkerhet. Dessa klasser är:

1. Kvalificerat hemlig vid en synnerligen allvarlig skada.
2. Hemlig vid en allvarlig skada.
3. Konfidentiell vid en inte obetydlig skada.
4. Begränsat hemlig vid endast ringa skada.

Om en handling innehåller flera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska den uppgift som orsakar störst skada om den röjs vara bestämmande för handlingen i sin helhet. Ur en upptagning för automatiserad behandling, se kapitel 6, såsom en viss datorlagrad informationsmängd, kan det vara möjligt att genom aggregering av olika uppgifter härleda en ny uppgift som har en högre klassificering än de ingående uppgifterna har var för sig. Den härledda uppgiften blir då bestämmande för klassificeringen.

Med informationssäkerhet avses skydd av information utifrån krav på informationens konfidentialitet (att endast behöriga personer får ta del av den), riktighet (att informationen inte är manipulerad eller förstörd) och tillgänglighet (att informationen finns när den behövs). Det innebär att information som ska förvaltas i lösningen, se kapitel 6, ska vara informationsklassad och att den rekommenderade lösningen ska ha ett tillräckligt skydd.

Den eller de myndigheter som kommer att få ansvaret för insamling, lagring och utlämning av informationen kommer att behöva upprätta rutiner och styrdokument för att trygga en säker hantering av den information som kommer att hanteras. Likaså förutsätts regelbundna utvärderingar och uppdateringar av skyddsklassificeringen för uppgifter, rutiner och styrdokument. I det ingår att även säkerställa att rutinerna tillämpas och är kända för de som ska rapportera in och hantera uppgifterna. Detta kan kräva en dialog och samverkan med de som ska rapportera in uppgifter, men också med användarna av informationen. Det kan finnas behov av att skapa ett forum för samverkan eller dylikt; jämför med den av Lantmäteriet administrerade Geodataportalen.

⁸ Säkerhetspolisens vägledning - Introduktion till säkerhetsskydd, december 2023

Försvarsmaktens Reglemente Säkerhetstjänst R SÄK 2021, sid. 84

Ds 2021:11 sid. 35

10.3 Personuppgifter

I portalen kommer personuppgifter att hanteras, såsom personnummer i form av organisationsnummer för enskilda näringsidkare, fastighetsbeteckningar, kontaktuppgifter och inloggningsuppgifter med mera. Vid insamling och förvaltning av data behöver därför principerna för hantering av personuppgifter hanteras enligt de krav som uppställs i dataskyddsförordningen, den kompletterande dataskyddslagen (2018:218), GDPR och särskild registerförfattning. Någon särskild registerförfattning på området finns inte.

Dricksvattendirektivet med flera direktiv visar att det är av stort allmänt intresse att ha tillgång till kvalitetssäkrad information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar. Som ovan anförts kommer informationen ligga till grund till nationella sammanställningar såsom miljömålsuppföljningar, riskanalyser, vattenförvaltning, statistik om vattenkvalitet och kvantitet samt som underlag till åtgärder för säkrad dricksvattenproduktion. Det ingår i Livsmedelsverkets och SGU:s uppdrag att arbeta med dricksvattendirektivet tillsammans med flera andra direktiv, vilket innebär att båda myndigheterna uppfyller förutsättningen allmänt intresse i dataskyddsförordningens mening. Rätten att hantera personuppgifter kommer även förstärkas om förslaget att införa en ny reglering på lag- eller förordningsnivå om insamling av informationen direkt från dricksvattenleverantörerna genomförs.

Mängden personuppgifter är begränsad i förhållande till den totala mängden information som systemet kommer att hantera. Majoriteten fastighetsbeteckningar och organisationsnummer förväntas inte heller utgöra personuppgifter. Hanteringen av personuppgifterna kommer inte heller bli omfattande, då uppgifterna främst kommer användas för identifikation och kvalitetssäkring. De organisationsnummer som utgörs av personnummer är att klassificera som särskilt skyddsvärda personuppgifter, men är dock inte känsliga i dataskyddsförordningens mening. I anslutning till portalen kommer det behöva framgå att personuppgiftsbehandling sker, och hur den behandlingen kommer att gå till. Det kan exempelvis handla om att personuppgifter kommer att raderas när de inte längre behövs.

Något annat sätt att göra insamlingen som inte omfattar att ta in personuppgifter har inte identifierats. Slutsatsen är att insamlingen av personuppgifter är proportionerlig i förhållande till Sveriges samlade behov av att inhämta information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar.

10.4 Uppgifter som kommer att finnas i lösningen

Inom ramen för förstudien har en preliminär bedömning av de ingående uppgifterna genomförts. Den har delvis utgått ifrån hur motsvarande uppgifter bedöms i de system de idag ingår i.

Uppgifter om dricksvattenförsörjning och vattenverksamheter kan ha olika grad av säkerhetskänslighet och därmed hanteras på olika sätt. Den aktuella informationsmängden får antas komma innehålla nationellt heltäckande uppgifter om Sveriges dricksvattenförsörjning på ett sätt som inget system idag gör. Bedömningarna under avsnitt 6.4 utgår ifrån de *värsta rimliga scenarier* som identifierats inom förstudien, men som inte kan redovisas här. Förstudiens bedömning är därvid att de mest säkerhetskänsliga uppgifterna är genom aggregering härledda uppgifter i kombination med exakta lägesangivelser. Utan exakta lägesangivelser har uppgifterna i lösningen en betydligt lägre grad av konfidentialitet.

Förstudiens bedömning är preliminär och det säkerhetspolitiska läget innebär återkommande förändringar i bedömningen av skyddsvärdet hos olika uppgifter. För närvarande saknas det emellertid skäl att tro att skyddsvärdet kommer att minska.

11 Grov genomförande- och tidplan

Förstudien rekommenderar att ett utvecklingsprojekt startas i början av 2025. Projektet bör genomföras med ett iterativt arbetssätt och med en gemensam projektorganisation med medlemmar från båda myndigheterna med förvaltningsansvar, det vill säga Livsmedelsverket och SGU. Den gemensamma projektorganisationens bör bestå av arkitektur och arkitekturstyrning, teknisk projektledning, kravgrupp, testgrupp, jurist, kommunikatör och en gemensam huvudprojektledare samt en gemensam styrgrupp. Dricksvattenleverantörer av olika storlekar och organisationsformer är en central aktör och måste involveras för att säkra både funktion och mottagande av lösningen.

Den grova tidplanen och upplägget som beskrivs i detta kapitel är ungefärlig och baserad på aktuell lägesbild och kunskapsläge. Planen bör betraktas som en antydan om omfattning och tidsåtgång. En mer detaljerad aktivitetsplan behöver utarbetas som en del av planeringen i utvecklingsprojektet.

Utredning kring och förslag till lösning för migrering av existerande vattenförsörjningsdata och råvattenanalysresultat ska ses över under utvecklingsprojektet i nära dialog med informationsägare för att säkra datakvalitet och datakontinuitet.

Förstudien föreslår följande grova plan för genomförandet:

- **Senhöst 2024:** Projektetablering
Etablera projektorganisation inklusive rekrytera nödvändiga kompetenser/resurser samt säkerställa förutsättningar för utvecklingsprojektet för genomförandet.
- **Vår 2025:** Gemensam informationsmodellering, arkitektur och kravfångst.
Innefattar arbete med processer, informationsmängder, begrepps- och informationsmodellering. En gemensam projektgrupp med resurser från både Livsmedelsverket och SGU ansvarar för att ta fram och besluta vilka informationsmängder lösningen ska omfatta. Kraven förankras med samarbetsorganisationen som tar del av kraven.
- **Senvår & höst 2025:** Utveckling
Påbörja utveckling av både grafiskt gränssnitt och rapporteringsportal samt datalagring. Utvecklingen sker i två separata delprojekt och det överlämnas till projektet vilka tekniska specifikationer som ska tas fram.
- **2026:** Fortsatt utveckling, test och förberedelser av införande.
Fortsatt utveckling och test samt förberedelser inför införandet påbörjas under 2026. Det lämnas till projektet att definiera hur test bör genomföras.

- **2027:** Införande och förvaltning
Påbörja införandet av lösningen, utifrån mottagande myndigheters och organisationers förutsättningar med stöd från Livsmedelsverket och SGU. Införandet beräknas pågå i 2–4 år.
- Löpande kommunikation sker under hela projektperioden (2025–2026).
Paketering av budskap, kommunikation och informationsaktiviteter inför införande påbörjas parallellt med arbetet med kravfångst under 2025 för att förbereda både dricksvattenleverantörer och övriga aktörer som ska rapportera in data samt myndigheter i egenskap av dataanvändare.

12 Finansiering krävs för att realisera lösningen

12.1 Konsekvenser av utebliven finansiering

Sveriges förmåga att säkerställa kontroll och övervakning av dricksvattenförsörjning riskerar att försämrars om det rekommenderade lösningsförslaget inte genomförs.

SGU:s Vattentäktsarkiv, som i nuläget hanterar information om råvattenkvalitet, är utdaterat och behöver ersättas med ett nytt system som uppfyller krav på till exempel tillgänglighet, kvalitetssäkring och säker hantering av skyddsvärda data. Om den rekommenderade lösningen inte finansieras kommer SGU inte ha möjlighet att upprätthålla Vattentäktsarkivets nuvarande funktion. SGU ser inte heller någon möjlighet att ersätta Vattentäktsarkivet med ett nytt system utan finansiering i samma storleksordning som den rekommenderade lösningen.

Det innebär att vattenmyndigheterna och länsstyrelserna inte skulle ha tillgång till samlad information från dricksvattenleverantörernas råvattenundersökningar. Av den information som SGU idag tillhandhåller vattenmyndigheterna, länsstyrelserna med flera och som används inom exempelvis grundvattenövervakning kommer 80 procent från dricksvattenleverantörernas råvattenkontroller. Om den samlade informationen saknas skulle framtida riskanalyser samt risk- och miljöbedömningar baseras på ofullständiga och osäkra underlag.

Sveriges förmåga att säkerställa en trygg dricksvattenförsörjning skulle därmed försämrars. Behovet av information och kunskap om dricksvattenförsörjning är särskilt viktigt ur ett beredskapsperspektiv och med beaktande av pågående klimatförändringar. Det skulle även försämrars Sveriges förutsättningar att upptäcka nya allvarliga kemikalieföreningar, likt PFAS.

Sveriges uppfyllnad och implementering av flera olika EU-direktiv skulle utan samlad tillgång till råvattendata försvåras. Redan i nuläget riktar EU skarp kritik mot Sverige för den bristfälliga miljöövervakningen, (exempelvis *Följedokument till Rapport från kommissionen till europaparlamentet och rådet SWD (2019) 57 draft, 20190226*). Om inte Sveriges kontroll av vattenkvalitet förbättras föreligger det en stor risk för att EU kommer att inleda överträdelseärenden och bötfälla Sverige.

Situationen inom dricksvattenkontroll är delvis en annan, eftersom dricksvattenleverantörer analyserar sitt vatten i enlighet med undersökningsprogram som är fastställt i föreskrifter. Livsmedelsverket måste samla in den information som är nödvändig för rapportering till EU. Sedan den 1 april 2024 har ändringar i livsmedelsförordningen trätt i kraft, se avsnitt 9.3, som

innebär att den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten ska lämna de uppgifter som Livsmedelsverket behöver för att utföra rapportering till EU. Information som kan krävas in via förordningen inkluderar dock inte sådant som nämns i avsnitt 9.3, till exempel information om dricksvattenanläggningar, vattenförsörjningsområden och information om provtagningar. Utan en utökad finansiering begränsas datainsamling till behoven för dricksvattenrapportering och information som kan krävas enligt 34 b § i livsmedelsförordningen (2006:813), se avsnitt 9.3. Detta innebär att ytterligare information, såsom vattenförsörjningsområden, resultat från dricksvattenundersökningar och koppling till källan för vattenuttaget inte skulle kunna samlas in. Detta kan leda till en otillräcklig överblick över Sveriges dricksvattenproduktion, vilket kan leda till allvarliga konsekvenser i händelse av kris och krig.

Fler dricksvattenleverantörer kommer att omfattas av det nya dricksvattendirektivets krav. Livsmedelsverkets befintliga system är inte tillräckliga för att skala upp och möta dricksvattendirektivets alla krav. Nuvarande systemstöd måste utvecklas för att möjliggöra rapporteringen för dricksvattenleverantörer. Utan den rekommenderade lösningen skulle dricksvattenleverantörerna fortsätta att skicka in dricksvattendata regelbundet till kontrollmyndigheter och årligen till Livsmedelsverket och till övriga som behöver informationen. En ökning av den administrativa bördan och kostnaderna för dricksvattenleverantörerna kan förväntas utifrån att de måste lämna uppgifter till fler aktörer om den gemensamma insamlingsportalen inte realiserar.

12.2 Om delar av förslaget finansieras

Om bara en av myndigheterna skulle få finansiering för sin del av lösningen faller helheten i dess tilltänkta form. Portalen som samlar in information behöver ett lagringsutrymme för att spara data och tvärtom, lagring utan insamlingsmekanism är inte funktionell och användarvänlig. Om data i den separata miljön för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter inte kan kopplas till information i portalen tappar lösningen i användbarhet och värde, eftersom vissa uppgifter som efterfrågas av dataanvändare kräver den mer specifika lägesbestämmelsen. I det fall finansiering inte medges måste myndigheterna se över den rekommenderade lösningen och överväga att utveckla var sin lösning, om andra finansieringsmöjligheter finns. Förändringar i lösningen skulle påverka kostnader, tidsplaner och nyttan för olika intressenter.

13 Konsekvenser av genomfört förslag

Konsekvensanalys av ett införande av den rekommenderade lösningen är belyst i detta kapitel. Sammanfattningsvis kan konstateras att nyttan bedöms vara större än kostnaderna för insamling och förvaltning av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar.

13.1 Övergripande samhällsnytta

Förstudiens rekommenderade lösning innebär att staten tillhandahåller en adekvat lösning för samlad information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar med obligatoriskt rapporteringskrav för dricksvattenleverantörer. Förändringen förväntas medföra en ökad mängd information som kan användas för att bedöma miljösituationer och risker i vattenförekomster och ökar därmed förutsättningarna för en trygg dricksvattenförsörjning i Sverige. En samlad informationshantering ger också ekonomiska fördelar då administrationen runt både inrapportering och användning av informationen underlättas väsentligt jämfört med nuvarande situation. Förslagen i den rekommenderade lösningen har inte några förutsebara konsekvenser för jämställdheten, brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet eller för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet. Lösningen bedöms inte heller få några effekter på integrationen. Om informationen samlas uppstår förenklingar och besparingar i form av tid och resurser både för uppgiftsinlämnare i form av dricksvattenleverantörer och dataanvändare inom offentlig sektor och för företag.

13.2 Konsekvenser för statliga och regionala myndigheter

Myndigheterna är användare av informationen, se bilaga 4. Förstudien gör en översiktlig bedömning att den rekommenderade lösningen underlättar och effektiviserar myndigheternas arbete, bland annat genom att kvalitetssäkrad information finns samlad och tillgänglig för behöriga. Detta bedöms därmed spara tid och resurser. De nuvarande behoven av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar baseras ofta på rapporteringskrav från EU och krav på nationella sammanställningar, vilka med stor sannolikhet kommer att bestå i framtiden. Med samlad, korrekt och tillgänglig information kommer förutsättningarna öka för att också använda informationen i fler sammanhang. Som exempel kan nämnas möjligheten att utföra fler utredningar och undersökningar om Sveriges dricksvattenförsörjning, vattenkvalitet och vattenanvändning, och bidra till en ökad beredskap för krissituationer. Dessa sammanställningar kan också komma dricksvattenleverantörerna till nytta.

13.3 Konsekvenser för kommunerna

Förstudiens rekommenderade lösning innebär att staten tillhandahåller en adekvat informationsförvaltning för insamling av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar. Den eller de myndigheter som föreslås förvalta den rekommenderade lösningen ska kunna förelägga dricksvattenleverantören att rapportera in uppgifter via portalen. Det fråntar inte den kommunala kontrollmyndigheten möjligheten att själv förelägga dricksvattenleverantören om rapportering av information om så behövs för tillsyn eller annan kommunal verksamhet. Kommuner kan även få tillgång till dricksvattenleverantörernas utförda undersökningar i tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten, som bland annat kan användas som underlag för åtgärder som åligger kommunerna enligt åtgärdsprogrammet inom vattenförvaltningen eller i detaljplane- och översiktsplaneringen med mera. Kommunerna behöver därmed inte vid varje tillfälle hämta uppgifterna från dricksvattenleverantörerna, och kan vid kontroll av dricksvattenleverantörens verksamhet nyttja den insamlade informationen. Eftersom inrapporteringen, framför allt vad avser råvatten, blir obligatorisk till skillnad mot idag kommer det innebära vissa ökade kostnader, men förstudien kan inte bedöma omfattningen. Sammantaget gör förstudien bedömningen att förslaget ger samordnings- och effektiviseringsvinster för kommunerna.

Förslaget bedöms inte medföra några nya skyldigheter i övervakning eller kontroll för kommunerna och påverkar inte kommunernas handlingsutrymme. Det påverkar inte heller hur kommunerna ska bedriva eller organisera sin verksamhet. Förstudien gör bedömningen att förslagen som läggs fram i denna utredning inte kommer att påverka den kommunala självstyrelsen.

För konsekvenser som påverkar kommunerna i rollen som dricksvattenleverantörer, se avsnitt 13.5.

13.4 Konsekvenser för regionerna

Regionerna kan vara ansvariga för officiella vattenanvändande inrättningar som till exempel sjukhus med egen vattenförsörjning. De regioner som betraktas som ansvariga dricksvattenleverantörer kommer att omfattas av krav på inrapportering av uppgifter om råvatten, dricksvatten och vattenförsörjning. Utöver sin roll som dricksvattenleverantör kommer Sveriges regioner inte påverkas utifrån det som har framkommit i förstudien.

För konsekvenser som påverkar regionerna i rollen som dricksvattenleverantörer, se avsnitt 13.5.

13.5 Konsekvenser för dricksvattenleverantörer

Förstudiens rekommenderade lösning innebär att staten tillhandahåller en adekvat lösning för insamling av information om vattenförsörjningskedjan och utförda undersökningar. Till det

kopplas ett förslag till författningsändring som innebär att det, till skillnad från i dag, blir obligatoriskt för dricksvattenleverantörer att rapportera information via portalen. Utan centrala uppgifter om vattenförsörjning kan inte vattenresurser och områden som löper risk för vattenbrist analyseras. Detta gäller även studier för anpassning till framtida klimatförändringar.

Enligt nya krav i dricksvattendirektivet kommer fler dricksvattenleverantörer behöva rapportera in information för vidare rapportering till EU. Detta kan leda till en viss ökad administrativ börda och ökade kostnader, men där kan den nya portalen underlätta rapporteringen jämfört med nuvarande system. Uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter som redan finns hos dricksvattenleverantörer, eftersom det i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) ställs krav på att genomföra undersökningar av dricksvattnets kvalitet samt vid avvikelser utreda orsaker till att kraven inte uppfylls och vidta nödvändiga åtgärder för att uppfylla dem. Det får vidare förutsättas att en stor del av de uppgifter som ska rapporteras är automatiserade, vilket underlättar hanteringen. Vid det fortsatta arbetet kommer det närmare specificeras vilka uppgifter som ska rapporteras in, på vilket sätt och hur ofta. Den sammantagna bedömningen utifrån vad som hittills framkommit är att även om förslaget leder till en viss ökad administrativ börda och kostnader hos dricksvattenleverantören bör dessa bli begränsande. Jämfört med nuvarande situation med inrapporteringar av information till flera olika förvaltningar kan arbetsbördan för dricksvattenleverantören minska.

13.6 Konsekvenser för företag

Företag har användning av miljöövervakningsdata vid utredningar av eventuella miljökonsekvenser av sin verksamhet, särskilt i samband med upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningar inför en tillståndsansökan om ny eller ändrad verksamhet. Med samlad information från dricksvattenleverantörernas undersökningar finns förutsättningar för bättre analys av omgivningens miljösituation. Bedömningen av den egna påverkan kan bli mer utförlig och tillförlitlig, vilket är en fördel för företagen. Även tillsynen av företagen kan bli mer relevant med mer underlag för tillståndet i närmiljön till verksamheten.

Dricksvattenleverantörer utgörs av såväl kommunala huvudmän som producerar och distribuerar dricksvatten, som större samfällighetsföreningar och den som inom sin offentliga eller kommersiella verksamhet tillhandahåller dricksvatten. Skolor, hotell, livsmedelsproducenter och restauranger är exempel på offentliga eller kommersiella verksamheter som kan ha egen dricksvattenförsörjning. De företag som har egen försörjning av dricksvatten för internt bruk eller för produktion av en produkt som innehåller vatten är att betrakta som dricksvattenleverantörer och kommer att omfattas av krav på inrapportering av uppgifter via portalen. Antalet dricksvattenanläggningar som producerar i storleksintervallet upp till 10 m³/dygn, som berörs är cirka 3100.

Antalet dricksvattenanläggningar som producerar dricksvatten i storleksintervallet 10–100 m³/dygn uppgår till drygt 1200. Ett företag kan vara ansvarigt för flera dricksvattenanläggningar, men dricksvattenanläggningar i dessa storleksintervall utför endast ett fåtal råvattenundersökningar per år (en till två undersökningar per år för företag i det lägsta intervallet och två till fyra undersökningar per år för företag i intervallet 10–100 m³/dygn) bedöms den administrativa bördan endast att öka marginellt som resultat av kravet på inrapportering.

För laboratorierna kan ett visst initialt merarbete uppkomma i de fall dricksvattenleverantörerna blir ansvariga för inrapporteringen av analysdata. Den nuvarande inrapporteringen av råvattendata från laboratorierna till SGU:s Vattentäcksarkiv regleras via avtal mellan laboratorierna och SGU. Laboratorierna levererar analysdata direkt till SGU utifrån godkännande av dricksvattenleverantören. Det är fördelaktigt om denna direkta dataöverföring från laboratorierna kan fortsätta, även om ett lagkrav riktat till främst dricksvattenleverantörerna innebär att det är de som blir ansvariga för inrapporteringen. Om det krävs att främst dricksvattenleverantörerna ska rapportera in information via portalen kommer det att bli dricksvattenleverantörerna som behöver upprätta eventuella avtal med laboratorierna om direkta inrapporteringar i portalen i stället för SGU. Insatsen för laboratorierna att leverera data i den nya portalen kommer förmodligen inte att ändras väsentligt jämfört med nuvarande datainrapportering till SGU, men det kan initialt bli en ökad arbetsmängd att upprätta avtal med ett större antal dricksvattenleverantörer. Laboratorierna kan dock förväntas ta ut denna merkostnad av dricksvattenleverantörerna.

13.7 Konsekvenser för enskilda

Syftet med det nya dricksvattendirektivet är att säkerställa att dricksvattnet är rent och därmed skydda människors hälsa mot föroreningar. Myndigheterna bedömer att förslaget kan medföra positiva konsekvenser även för enskilda.

2023-07-06
LI2023/02884
LI2023/00381 (delvis)

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala

Sveriges geologiska undersökning
Box 670
751 28 Uppsala

Uppdrag att utreda förutsättningarna för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata

Regeringens beslut

Regeringen ger Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att utreda förutsättningarna för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata.

Livsmedelsverket och SGU ska tillsammans göra följande.

- Analysera och föreslå vilken eller vilka statliga myndigheter som ska ansvara för att samla in, hantera, registrera och rapportera om råvattendata och hur detta kan ske. Hänsyn ska tas till möjliga samordningsvinster med vattenförvaltningen i övrigt.
- Analysera och föreslå hur dricksvattenproducenterna på ett samlat och effektivt sätt ska lämna råvattendata till behöriga statliga myndigheter och hur dricksvattenproducenternas ansvar att rapportera in sådan data bör regleras. Myndigheterna ska också föreslå hur rapporteringen ska kunna driftsättas.

Livsmedelsverket och SGU ska lämna nödvändiga författningsförslag i samtliga delar av uppdraget.

Insamling, hantering och registrering av råvattendata ska ske på ett sätt som uppfyller högt ställda krav på dataskydd och informationssäkerhet.

Livsmedelsverket och SGU ska analysera och säkerställa hur insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata förhåller sig till regelverken om offentlighet och sekretess samt säkerhetsskydd och dataskydd när så krävs.

All insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata bör vara kostnadseffektiv och ha så låg administrativ börda som möjligt för samtliga aktörer. Livsmedelsverket och SGU ska redovisa kostnaderna för hantering, insamling, registrering och rapportering av råvattendata för respektive aktör. Kostnaderna ska även beräknas och redovisas vad gäller initiala kostnader, utveckling och drift av insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata. De eventuella samordningsvinster som kan göras inom vattenförvaltningen i övrigt ska också uppskattas och redovisas.

I uppdraget ingår även att presentera en tidsplan för genomförandet av ett förslag för insamling, hantering och registrering av råvattendata.

Vid genomförandet av uppdraget ska Livsmedelsverket och SGU samverka med Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelserna, Statistiska centralbyrån och Vattenmyndigheterna (fem länsstyrelser som ansvarar för det s.k. ramdirektivet för vatten). Inom ramen för samverkan ska Livsmedelsverket och SGU ta del av erfarenheter avseende insamling, hantering och registrering av vattenuppgifter liksom om det finns funktioner som kan samordnas i syfte att vara kostnadseffektiva och enklare för uppgiftslämnaren. Vid genomförandet av uppdraget ska Livsmedelsverket och SGU även inhämta synpunkter från Sveriges Kommuner och Regioner, branschorganisationen Svenskt Vatten samt ett urval av kommuner som berörs av uppdraget.

Livsmedelsverket och SGU ska analysera vilka konsekvenser förslagen kommer att få för respektive aktör. Myndigheterna ska redovisade ekonomiska och övriga konsekvenser som förslagen kan medföra. Konsekvenserna ska redovisas enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) samt 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. Om något av förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen ska därför, utöver dess konsekvenser, Livsmedelsverket och SGU redovisa de särskilda avvägningar som lett fram till förslagen.

Livsmedelsverket och SGU ska senast den 29 februari 2024 lämna en gemensam skriftlig delrapport avseende kostnadsdelen till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) samt senast den 1 juni 2024 en skriftlig slutrapport till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Bakgrund

2020 års dricksvattenutredning (N 2020:05) utredde hur Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (2020 års dricksvattendirektiv) kunde genomföras i svensk rätt. I betänkandet En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81) föreslog utredningen att Livsmedelsverket och SGU gemensamt borde undersöka förutsättningarna för en ny databas gällande råvattendata. Mot bakgrund av kommittédirektivets utformning och den tid som utredningen hade till sitt förfogande bedömde utredningen att det inte låg inom ramen för uppdraget att ta fram en mer detaljerad lösning för insamling och hantering av råvattendata. Utredningen ansåg i stället att frågan om att inrätta en ny ordning för råvattendata borde utredas vidare i ett annat sammanhang.

Skälen för regeringens beslut

Med råvatten avses det vatten som tas in i vattenverken för att beredas till dricksvatten. Råvattnets ursprung är antingen grundvatten eller ytvatten och dess kvalitet och övriga egenskaper är avgörande för dricksvattnets säkerhet och kvalitet. Råvattendata utgör också ett viktigt verktyg för vattenmyndigheterna i arbetet med den så kallade vattenförvaltningen.

Det finns inga nu gällande bestämmelser som reglerar kontroll av råvattnets kvalitet. Det är i stället varje dricksvattenproducent (kommunernas och några privata aktörer) ansvar att utforma ett program för undersökning av råvattenkvalitet utifrån de varierande lokala förutsättningarna som råder. De kontroller av kvaliteten på råvattnet som görs sker, till skillnad från dricksvatten som kontrolleras vid vattenkranen, vid intagspunkten till vattenverket.

Genom 2020 års dricksvattendirektiv införs skyldigheter som innebär att det behövs en förbättrad insamling, hantering och registrering av uppgifter om råvattnets kvalitet.

Enligt artikel 8 i 2020 års dricksvattendirektiv ska medlemsstaterna säkerställa att riskerna avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten bedöms och hanteras. I riskbedömningen ingår bland annat att övervaka olika parametrar, ämnen eller förorenade ämnen i råvattnet. Vidare kommer medlemsstaterna vara skyldiga att senast den 12 juli 2027 upprätta ett dataset som bland annat innehåller information om vad som har framkommit genom övervakningen enligt artikel 8. Kommissionen, Europeiska miljöbyrån och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar kommer ges tillgång till datasetet. Kraven i 2020 års dricksvattendirektiv medför ändringar i svensk rätt.

Livsmedelsverket har utifrån 2020 års dricksvattendirektiv antagit föreskrifterna (LIVSFS 2022:12) om dricksvatten. Föreskrifterna innehåller bland annat bestämmelser om minimifrekvens för undersökningar av råvatten (parametrar och antal prov per år). Föreskrifterna ska i den delen tillämpas från och med den 1 januari 2026.

Det finns i dag ingen skyldighet för dricksvattenproducenterna att rapportera råvattendata till behöriga myndigheter. SGU har sedan en tid ett vattentäcksregister där frivillig rapportering sker av råvattendata. Det finns därför inte ett fullständigt register över råvattendata. Frågorna om vilken eller vilka myndigheter som ska samla in, hantera och registrera råvattendata och om någon samordning ska ske med vattenförvaltningen i övrigt är inte utredda. Inte heller frågan om vilka aktörer som behöver åtkomst till råvattendata är utredd.

För att tillgodose bland annat kraven i 2020 års dricksvattendirektiv och för att på ett bättre sätt beakta vattenförvaltningens behov i övrigt bedömer regeringen att det bör utredas hur råvattendata kan samlas in och hanteras, vem som ska rapportera in råvattendata och om inrapporteringen ska vara obligatorisk, hur råvattendata ska registreras och vilka aktörer som behöver åtkomst till uppgifterna. Ett sådant uppdrag lämnas lämpligen gemensamt till Livsmedelsverket och SGU som också bör ges en skyldighet att inhämta synpunkter genom samverkan med berörda aktörer.

På regeringens vägnar

Peter Kullgren

Marina Fransson

Kopia till

Justitiedepartementet/L4 och L6

Försvarsdepartementet/SSK

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ och ESA

Klimat- och näringslivsdepartementet/BI, NM, E och RS

Havs- och vattenmyndigheten

länsstyrelserna

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Naturvårdsverket

Statistiska centralbyrån

Vattenmyndigheterna

Sveriges Kommuner och Regioner

Svenskt Vatten

Bilaga 2, Arbetssätt

Livsmedelsverket och SGU har gemensamt genomfört förstudien med en iterativ arbetsprocess i samverkan med andra myndigheter och synpunktslämnare.

Samverkan med myndigheter

Utöver de i regeringsuppdraget utpekade samverkande myndigheterna Havs- och vattenmyndigheten, Vattenmyndigheterna, länsstyrelserna, Statistiska centralbyrån (SCB) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har förstudien haft kontakt även med Boverket, Fortifikationsverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och SMHI. Länsstyrelserna representerades av de länsstyrelser som ingår i ”Samverkansgrupp för vattenstrategiska frågor” (Skåne, Jönköping, Östergötland, Västra Götaland, Stockholm, Jämtland och Västerbotten). Samtliga myndigheter bjöds in till ett informationsmöte i september 2023 för en introduktion av regeringsuppdraget, information om kommande samverkan, upplägg för deras medverkan samt tidsramar. Samtliga myndigheter fick därefter möjlighet att specificera informationsbehov och framföra krav och önskemål i en enkät. För de av regeringen utpekade samverkansmyndigheterna kompletterades enkätfrågorna med intervjuer. För eventuella kvarstående frågor togs direktkontakt med aktuell myndighet.

Synpunktslämnare

I uppdraget specificerades att Sveriges kommuner och regioner, Svenskt Vatten och ett urval av Sveriges kommuner skulle få möjlighet att lämna synpunkter på redovisningen av uppdraget och den rekommenderade lösningen. 30 kommuner valdes ut utifrån kriterier, som storlek, eget laboratorium för vattenanalyser och kommungemensam dricksvattenproduktion.

Synpunktslämnarna besvarade en enkät med frågor om informationsinnehav, informationsbehov, informationens skyddsvärde och krav/önskemål på förvaltningen av informationen. För kommunerna tillfrågades både den kommunala kontrollmyndigheten och ansvarig dricksvattenleverantör. Svar inkom från Svenskt Vatten samt från sammanlagt 44 kommuner och dricksvattenleverantörer.

Remisser

Delrapport 1 och Sammanställning av nuläge och behov skickades ut på en arbetsremiss till myndigheterna och synpunktlämnare, samt ytterligare fem dricksvattenleverantörer som särskilt efterfrågade arbetsremissen.

Resultat och innehåll i delrapport 1 presenterades i ett myndighetsgemensamt informations- och diskussionsmöte i januari 2024. Även ett informationsmöte för synpunktslämnare hölls i januari 2024. Samtliga Sveriges kommuner bjöds in och mötet hade drygt 200 deltagare från knappt 150 kommuner och dricksvattenleverantörer. Syftet med båda mötena var att underlätta för deltagande i arbetsremissen, att presentera en övergripande summering av nuläge och behov, den rekommenderade lösningen för insamling och lagring av information, en översikt av behov av regel- och lagändringar samt att besvara eventuella frågor kopplade till punkterna ovan. Synpunkter på arbetsremissen inkom från myndigheterna samt åtta kommuner och dricksvattenleverantörer.

Rapporten från förstudien skickades på remiss till samtliga samverkande myndigheter och de övriga berörda myndigheterna, samtliga 21 länsstyrelser, Svenskt Vatten, Sveriges kommuner och regioner samt de utvalda kommunerna. 47 svar inkom, varav 18 från länsstyrelser, 13 från myndigheter och 16 från synpunktslämnare inkluderat Svenskt Vatten och Sveriges kommuner och regioner. Synpunkterna har omhändertagits i den färdiga rapporten, med undantag av några omfattande synpunkter med önskan om mer fördjupande utredningar. Dessa behöver omhändertas i ett eventuellt kommande utvecklingsprojekt.

Kommunikation med departementet

I enlighet med uppdraget lämnades en skriftlig delrapport avseende grovt kostnadsestimat till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet den 29 februari 2024, tillsammans med en beskrivning av behov av information, samordningsvinster, lagkrav, hantering av skyddsvärd information samt ett preliminärt förslag på förvaltningsmyndighet. Delrapporten presenterades för departementet i ett fysiskt möte den 15 mars 2024. Uppdraget slutredovisas i samband med att denna skriftliga rapport överlämnas den 31 maj 2024.

Bilaga 3, Andra system för vatteninformation

Allt vatten som är inom ett avgränsat tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvatten kan betraktas som råvatten, det vill säga vattnet inom det området där yt- eller grundvattnet rinner till uttagspunkten och vattnet därmed kommer att inkluderas i dricksvattenproduktionen. Vattnet kan vara en sjö, ett vattendrag, kustvatten eller grundvatten, eller inne på vattenverket. Övervakning av yt- och grundvatten bedrivs av många olika aktörer, och delar av övervakningen sker inom tillrinningsområden till uttagspunkter för dricksvatten. Det finns därmed mycket övervakning av råvatten som inte utförs av dricksvattenleverantörernas råvattenkontroller. Resultat av denna miljöövervakning rapporteras till andra system, utifrån krav i utpekat datavärdskap från Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten, tillsynskrav eller på frivillig bas. Nedan listas andra system som kan innehålla råvatteninformation.

Vattentäktsarkivet

För nuvarande rapporterar dricksvattenleverantörerna information om råvattendata, vattentäkter och dricksvattenproduktionsanläggningar till SGU:s Vattentäktsarkiv. Både inrapportering till och förvaltningen av Vattentäktsarkivet är frivillig, vilket medför att informationen är ofullständig och otillräckligt kvalitetsgranskad samt att det uppstått en växande teknisk skuld i befintlig systemlösning, vilket omöjliggör en fortsatt drift. Det krävs stora resurser för att hantera informationen.

VASS

Svenskt Vattens Statistik System (VASS) samlar information om vattenförsörjningen från Sveriges VA-organisationer. VASS används av både dricksvattenleverantörerna och andra organisationer och myndigheter för systematiska analyser, uppföljning och statistik.

VISS

VISS (VattenInformationSystem Sverige) är ett informationssystem som förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköping. I VISS lägger länsstyrelser och vattenmyndigheter in information om vattenförekomster. För klassificering av status och riskbedömning används information från miljöövervakningen. Information i VISS ligger till grund för rapportering av vattenförvaltningen till EU. För nuvarande är VISS under uppdatering till en ny version, som beräknas vara klar under 2025.

Älvan

Älvan är länsstyrelsernas tillsynsregister och handläggarstöd för vattenverksamheter och innehåller information om bland annat vattenuttag, dammar och kraftverk. Uppgifter från länsstyrelsens tillsyn är nödvändig för att kunna upprätthålla registret.

Skyddad natur

Naturvårdsverket är datavärd för kartverktyget Skyddad natur. Här publiceras alla beslut om skyddad natur och områdena registreras i karta med information om vilken typ av skydd det gäller. Länsstyrelserna ska enligt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. rapportera beslut om vattenskyddsområden till Naturvårdsverket, senast fem dagar efter att beslutet är taget.

Miljöboken

Enligt Domstolsverkets föreskrifter om miljöboken (DVFS 2019:12) ska varje mark- och miljödomstol föra ett register över samtliga tillstånd, inklusive tillstånd till vattenuttag.

Datavärdskap grundvatten

Datavärdskapet för grundvatten utförs på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten och innebär att SGU tar emot, kvalitetssäkrar, förvaltar och tillgängliggör grundvattenkemiska data som samlas in inom nationell och regional miljöövervakning.

Datavärdskap miljögifter

SGU är på uppdrag av Naturvårdsverket nationell datavärd för miljögifter. Datavärdskapet omfattar organiska föroreningar och grundämnen (inklusive metaller), insamlade inom den nationella och regionala miljöövervakningen.

Svensk miljöportal och Nya Företagens miljörapportering

Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP) är en webbapplikation som ägs av Naturvårdsverket och förvaltas av länsstyrelserna. Portalen förvaltar miljörapporter, som är en årlig rapport som den som driver en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet i Sverige är skyldig att rapportera till sin tillsynsmyndighet. Kopplat till SMP finns också NikITa, som är länsstyrelsernas handläggarstöd för miljöfarlig verksamhet.

Under 2024 har Naturvårdsverket tillsammans med Länsstyrelserna fått ett uppdrag från regeringen att ta fram ett förslag på en nationell digital lösning för inlämning av företags- och verksamhetsutövares miljörapportering, Nya företagens miljörapportering (FMR). Lösningen ska inledningsvis ersätta SMP. Uppdraget ska redovisas i februari 2025.

Magic

På uppdrag av Naturvårdsverket är Svenska miljöinstitutet (IVL) datavärd för miljögiftsdata över okalkade sjöar och vattendrag avseende förurningstillstånd, det så kallade MAGIC-biblioteket. Okalkade sjöar och vattendrag kan användas för vattenuttag till dricksvattenproduktion.

Stationsregistret

Naturvårdsverket förvaltar ett stationsregister som utgör en nod för hantering av provtagningsplatser inom miljöövervakningen. I stationsregistret hanteras alla provtagningsplatser som används inom Sveriges miljöövervakning. Stationsregistret har en online karttjänst för utsökning och visning av provtagningsplatser. Naturvårdsverket tillhandahåller även APIer som datavärdarna kan nyttja för uppdatering eller registrering av nya provtagningsplatser.

Nationell miljöövervakning av bekämpningsmedel (växtskyddsmedel) i miljön

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) förvaltar information från den nationella miljöövervakningen av bekämpningsmedel. Syftet med övervakningen är att följa den långsiktiga förändringen över tid när det gäller jordbrukets påverkan från bekämpningsmedel på yt- och grundvattenkvalitet, samt undersöka förekomsten av bekämpningsmedel i sediment, luft och nederbörd.

Information om sjöar och vattendrag

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) är på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten datavärd för information som omfattar mätningar av vattenkemi, växt- och djurplankton, bottenfauna, påväxtalger samt makrofyter i sjöar och vattendrag.

Nationella geodataplattformen (NGP)

Målet med den Nationella geodataplattformen från Lantmäteriet är att via API:er ge åtkomst till nationellt standardiserade grunddata i olika processer i samhället. Fokus för plattformens datamängder idag ligger inom samhällsbyggnadsprocessen.

SCB insamling av statistik

I brist på samlad nationell information har SCB ett eget system för insamling av uppgifter om vattenvolymer för statistik över vattenuttag och vattenanvändning. Utöver uppgifter från Svenskt Vatten (VASS) bygger SCB:s system på egna kompletteringar, ofta baserat på direktkontakt med producenter.

Bilaga 4, Behov av data

Översikt över användare av information om vattenförsörjningskedjan inklusive råvatten- och dricksvattenkvalitet samt vilket ändamål data används till. Rapporteringskrav har ofta bakgrund i lagar och förordningar.

Användare	Typ av data	Användningsområde	Rapporteringskrav för användare
Dricksvattenleverantörer	Samtlig information om dricksvattenanläggningar.	Drift och kontroll.	Dricksvattenkontroll av kontrollmyndighet.
Kommunal kontrollmyndighet	Dricksvattenanläggning, inklusive geografisk information.	Dricksvattenkontroll	Rapportering av information om registrerade dricksvattenanläggningar till Livsmedelsverket till exempel kontaktuppgifter till dricksvattenleverantör och information om fastställda undersökningsprogram.
	Information om dricksvattenleverantör (plats, kontaktuppgifter, kontaktperson, med mera).		
	Antal försörjda personer (pe).		
	Distribuerad volym.		
	Dricksvattenanalyser		
	Råvattenanalyser		
	Faroanalyser		
	Beredning av vatten.		
	Överskridanden		

Användare	Typ av data	Användningsområde	Rapporteringskrav för användare
Livsmedelverket	Information om vattenverk kopplade till vattenförekomster och vattenförsörjningsområde.	Rapportering till EU, nationella sammanställningar om dricksvatten.	Dricksvattendirektivet
	Antal försörjda personer (pe).		
	Volym av producerat/tillhandahållet dricksvatten.		
	Dricksvattenanalyser		
	Information om vattenförsörjningsområden.		
	Information om orsak och vidtagna åtgärder vid överskridanden.		
	Information om dricksvatten hälsorelaterade incidenter. Information om beviljade undantag från dricksvattendirektivet (2020/2184).		
SGU	Vattenverk, inklusive geografisk information.	Agerar oftast mellanhand och analyserar information för vidare distribution till exempelvis till länsstyrelser, vattenmyndigheter, Jordbruksverket, Trafikverkets drift- och planeringsunderlag, MSB:s översvämningskartering, flertalet högskolor i olika forskningsprojekt. Kartering och kartläggning, uppföljning nationell miljösituation.	Nationell dataförsörjare för grundvatteninformation. Övervakningsresultat till EU (på uppdrag av HaV), miljömålsuppföljning.
	Information om dricksvattenleverantör (plats, kontaktuppgifter, kontaktperson, med mera) och dricksvattenproduktionsanläggningar.		
	Tillståndsgiven volym.		
	Uttagen volym.		
	Användning vattenverk.		
	Vattentäktstyp. (Ytvatten, Grundvatten med konstgjord grundvattenbildning, Grundvatten utan konstgjord grundvattenbildning).		
	Uttagsmiljö för provtagningsplats (Sand och grusförekomst, Urbergsförekomst, Sedimentär bergförekomst, annan förekomst).		
	Råvattenanalyser från dricksvattenleverantörer.		
	Råvattenanalyser inom miljöövervakning.		
	Geologiska kopplingar av geografiska data i Vattentäktsarkivet, exempelvis koppling till grundvattenförekomst.		

Användare	Typ av data	Användningsområde	Rapporteringskrav för användare
Havs- och vattenmyndigheten	Samtlig miljöövervakning (inkluderat råvattenanalyser), ofta i bearbetad form.	Beställare och informationsägare av nationell övervakning. Rapporterar till EU utifrån krav i vattendirektiv och dricksvattendirektiv. Uppföljning nationell miljösituation, vägledning för tillsyn vattenverksamhet och vattenskyddsområde.	Vattendirektivet, Dricksvattendirektivet, miljömålsuppföljning, miljöbalken
Länsstyrelser	Uppgifter om dricksvatten- och råvattenkvalitet och uttagsbrunnar, samt beräkningar.	Statusklassificering och riskbedömning inom vattenförvaltningen – bearbetad information läggs i VISS. Uppföljning regional miljösituation, underlag till vattenförsörjningsplaner, planering, tillsyn vattenuttag och verksamheter. Arbete med dricksvattendirektivet och rådgivning till lantbruk. Underlag används även i prövningar enligt miljöbalken.	Vattendirektivet, Dricksvattendirektivet miljömålsuppföljning, miljöbalken
	Regionala och nationella analyser på yt- och grundvatten inom miljöövervakning, samt beräkningar.		
	Vattenskyddsområden, inklusive uppgifter för beslut om vattenskyddsområde.		
	Uttagspunkter, vattenförsörjningsområde, distributionsområde, användning av utgående vatten, producerad volym, dricksvattenanalyser samt hälsorelaterade incidenter.		
	Uttagsmängder, både tillståndsgiven volym och faktiska uttag. Eventuell infiltration av ytvatten till grundvatten.		
	Lägesuppgifter för övervakningsstationer.		
	Uppgifter som behövs för beredskapsändamål.		

Användare	Typ av data	Användningsområde	Rapporteringskrav för användare
Vatten-myndigheterna	Uppgifter om dricksvattenleverantörers råvattenanalyser samt vattenverket/uttagsbrunnen.	Beställer information av SGU för vidare utskick till Länsstyrelser för användning inom vattenförvaltning. Förvaltningsplaner och åtgärdsanalyser.	Vattendirektivet, Dricksvattendirektivet
	Regionala och nationella råvattenanalyser inom miljöövervakning, samt beräkningar.		
	Vattenskyddsområden		
	Register över vattentäkter med information om takten och uttaget, inklusive antal personer som försörjs		
	Eventuellt tillkommande behov: FARO-analyser, nivåövervakningsdata, om vattentakten omfattas av lokala hälsoskyddsföreskrifter.		
SCB	Data om uttagsvolym och använt vatten inklusive användartyp (industri, jordbruk eller konsument).	Nationell statistik rörande vattenuttag och vattenanvändning.	Nationell statistik och rapportering till EU.
Jordbruksverket	Råvattenanalyser från dricksvattenleverantörer.	Uppföljning nitratdirektiv och handlingsplan för växtskyddsmedel.	Nitratdirektiv och Hållbarhetsdirektiv
	Övervakning inom miljöövervakning.		
MSB	Information om vattenskyddsområden, risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och risk-sårbarhetsbedömning (RSB).	Beredskapsändamål. Identifiering av områden med betydande översvämningsrisk.	Översvämningsdirektiv, Risk och sårbarhetsuppdrag.

Användare	Typ av data	Användningsområde	Rapporteringskrav för användare
Naturvårdsverket	Samtlig miljöövervakning i bearbetad form (inkluderat råvattenanalyser). Miljödata hämtas från många databaser.	Ansvar för uppföljning, föreskriftsbemyndigande samt nationell / internationell rapportering av utsläpp från miljöfarlig verksamhet. Huvudansvar för uppföljning av Sveriges miljösituation.	Miljömålsuppföljning, ansvarig för översyn nationell miljösituation. Underlag till andra myndigheter, rapportering av utsläpp från miljöfarlig verksamhet.
	Vattenskyddsområden	Ansvarig för register över skyddade områden.	Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Miljömålsuppföljning.
SMHI	Ungefärlig placering av uttag, uttagsvolym (tidserier), placering av eventuell återförsel (vid infiltration) eller överledning, samt återförd/överledd volym (tidsserier).	Nationella utredningar om vattenuttag, vattenbalanser och vattenbehov.	Nationella undersökningar till exempel påverkan av klimatförändring eller identifiering av tillrinningsområde. Ansvarar för nationell prognos- och varningstjänst, inkluderat exempelvis utfärdande av risk för vattenbrist.
Forskning, utredningar	Olika uttag med dricksvattendata, råvattendata och information om vattenförsörjningskedjan.	Utredningar	Saknas

